49րդ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 1417 Կ. ՊՈԼԻՍ ՇԱԲԱԹ 4/17 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 1906 23 ԶԻԼ ՀԻՃՃԷ 1323 — 4 ՇՈՒՊԱԹ 1321

Journal Arménien
MANZOUMÉ-I-EFKIAR
Grand' Rue de la S-Porte,
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԳԱՅՍԷՐԵԱՆ
ԵՐԵՔ Կ'ՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պապը Ալի Ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ղրկուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌՕՐԵԱՅ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افكار
ارمنيجه يومى وسياسى غزته‌در
صاحب امتيازى : اوهانس قريد
اداره‌خانه‌سى بابعالى جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՆԽԻԿ	Տարեկան	Վեցամսեայ
Պոլսոյ համար	80 ղշ.	50 ղշ.
Գաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 Ֆր.	18 Ֆր.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցման համար մասնաւոր պայմաններ

10 ՓԱՐԱ — ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ "ՄԱՆԶՈՒՄԷ" ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՕՐՈՒԱՆ ՄՏԱԾՈՒՄՆԵՐ

ԱՆՕԹԻ՞ ԹԷ ԱՆԸՆԴՈՒՆԱԿ

Վաղեմի դաստիարակի մը հետ տեսակցեցանք։ Արժանաւոր մանկավարժը երեսուն տարիէ ի վեր նուիրուած է կրթական գործին ու սերունդներ դաստիարակած։ Գիտէ հրապարակին վրայ գործող մարդոց հարիւրին գէթ քսանը հինգին մանկութիւնը, ընդունակութիւնը, աշխատելու եղանակը, թերութիւններն ու առաւելութիւնները։ Դաստիարակէ աւելի բան մը եղած է ան։ Փորձառութիւնը օժտած է զինք աղոց սիրտը կարդալու թանկագին արուեստով, ուր կը կայանայ տղուն անմրցելի արժանիքը ճշմարիտ դաստիարակին։ Հայր մը միայն կրնայ անոր չափ գորով զգալ իր բոլոր աշակերտներուն համար անխտիր, որոնց ուսումնասիրութեան ուղղութեան ալ հոգատարութեան ցուակից է մինչ։ Դասարանէն վտարուած աշակերտը չի պատժեր խստութեամբ ու անողոք հարուածներով. կը հարցափորձէ նախ, փափուկ բառեր կը գործածէ, սրտի դպչող ոճով կը խօսի եւ վերջապէս կը հասկնայ պատճառը թէ, ինչո՛ւ աշակերտը դաս չէր պատրաստած ու ինչո՛ւ չէր կրնար ըմբռնել իրեն աւանդուած դասերը։

—Այս հարցաքննութիւնները, ըսաւ, յաճախ արտակարգ յայտնութիւններու առիթ կ'ըլլան. մի՛ կարծէք թէ ամէն աշակերտ որ դաս չի կրնար պատրաստել, անպատճառ ծոյլ է խաղամոլ ու չար, ընդհակառակը վստահաբար կրնամ ըսել թէ անոնցմէ շատեր անօթութեան պատճառաւ է որ չեն ըմբռներ ուսուցիչին խօսքերը, Եւ արդէն անօթութիւնը ամէնէն մեծ թշնամին է դպրոցներու համար։ Այսօր բացառութիւն համարելով դիւրակեցիկ թաղերը, ժողովրդական թաղերու դպրոցները յաճախող աշակերտներուն հազիւ կէսը կրնայ տաք կերակուր կամ սննդարար ուտելիք մը բերել դպրոց. Միւս կէսը ցամաք հաց միայն կ'ունենայ ան ալ՝ անբաւական կերպով։ Դպրոցականներուն ճաշէն աւելի սրտամաշ տեսարան կարելի չէ երեւակայել, ուսուրին տղան համադամները հազիւ կը համբ ճաշակել, մինչդեռ անդին աղքատին յուսալից զաւակը որ ամէն ընդունակութիւն ունի աշխատելու, առաջանալու եւ իրեն աւանդուած դասերը արժեցնելու, կտոր մը չոր հաց կը կրծէ, միշտ ամչնալով ու արժանապատուութեան վիրաւորանք զգալով իր մէջ։ Յաճախ հանդիսատես ըլլալով այս տխուր երեւոյթին, ինքնիրենս կ'ըսեմ թէ, ինչո՞ւ հարուստ չեմ, գոնէ պնակ մը տաք կերակուրով կը կշտացնէի աս խեղճ տղաքը, միւս կողմէ կը խորհիմ որ եթէ հարուստ ըլլայի ինչ գործ պիտի ունենայի աս տղոց քով։

Յարգելի դաստիարակը խիստ յուզիչ ոճով շատ մը մանրամասնութիւններ թուեց, որմէ խորապէս ազդուեցան ներկաները. բայց առժամեայ զգացում մը կամ վաղանցիկ յուզում մը միթէ կրնա՞յ մեղմացնել ծանրութիւնը այս ճնշող զրկանքին։

Մայրաքաղաքիս ամէն թաղերուն մէջ ալ խնդրոյ առարկայ եղած են աղքատ դպրոցականները, որոնց հոգատար չըլլալու սովորութիւնը գրեթէ ընդհանրանալու վրայ է կամաց կամաց. միթէ կարելի չէ՞ հիմնական բան մը ընել նաեւ անոնց կէս օրուայ ճաշին համար։ Շատ բան պէտք չէ. պնակ մը տաք կերակուր կը բաւէ փոքրիկները կազդուրելու եւ մտաւոր աշխատութեան ընդունակ դարձնելու զանոնք։

Իրաւ է որ մայրաքաղաքիս այլեւայլ թաղերուն մէջ մերթ ընդ մերթ գութի զգացումները կը փայլատակին աղքատ դպրոցականներուն նկատմամբ եւ ուրախութեամբ կը լսենք որ այսչափ թուով բարեկեցիկ ընտանիքներ պատրաստակամութիւն յայտնած են որոշուած օր մը ճաշ հայթայթել աղոց. եւ սակայն առաջարկին անգործադրելիութեա՞նն է ինչե՞ն է չի գիտցուիր, հազիւ մէկ քանի ամիս կը տեւեն այս ձեռնարկներն ու խեղճ դպրոցականները կ'ստիպուին դարձեալ իրենց ցամաք հացը կրծել եւ կամ բոլորովին անօթի մնալ։

Ի՛նչ տղաքներ կան այսօր, խոստումնալից եւ ուշիմ դպրոցականներ, որոնք ապահովաբար պարծանքը պիտի ըլլային թաղին, եթէ աղքատ ծնողներէ սերած չըլլային եւ կամ եթէ գտնուէր մէկը որ ուսումնառութեան շրջանին մէջ ձեռք կարկառէր անոնց, հագուստ, ուտեստ, գիրք հայթայթէր եւ չի թողուր որ խեղճերը ծիւրէին անօթութենէ, չարաչար աշխատութենէ ու մանաւանդ արժանապատուութեան զգացումէ։

Արժանապատուութեան վիրաւորանքը պզտի՜կ աղէտ կը կարծէք դուք տղոց համար. հաւատացէք որ ան դժուարիթիւ(?) խոցուածներէ շատեր այն աստիճան մեծ հոգի կը կրեն որչափ պիտի չկրէին չափահաս եւ գործի մարդիկ. փոքրիկ վիրաւորանք մը, կամ զրկանք մը անմիջապէս կը զառնացնէ անոնց սիրտը, կը յուզէ մաղձը եւ երբ իրարու վրայ կրկնուին վիրաւորանքները ու տղեկը զգայ որ իրեն վիճակուած զրկանքին, լքումին, նախատինքին միակ պատճառը աղքատ ըլլալն է, կամ կ'ըմբոստանայ ու բացարձակ առնասակ(?) մը կը դառնայ եւ կամ ինքզինք ամփոփելով կը հալի կը մաշի հալող ճրագի մոմի մը նման։

Ամէնքդ ալ զաւակ ունիք, փորձեցէ՛ք, տեսէ՛ք ո՛րչափ մեծ տեղ կը բռնէ նախանձը անոնց սրտին մէջ. շարունակեցէ՛ք միշտ նախապատուութիւն տալ ձեր զաւակներէն մէկուն, զայն գգուեցէ՛ք միշտ, հագուստներուն ընտիրը, միրգերուն համեղը անոր յատկացուցէք եւ պիտի տեսնէք որ միւսները ո՛րչափ պիտի զգածուին ու վշտանան։ Նոյն իսկ նախանձութեան պատճառաւ ծիւրող, մեռնող տղոց թիւը խիստ մեծ է անհեռատես, տգէտ ընտանեաց մէջ, որոնք գէթ իրենց զաւակները կառավարել իսկ չեն գիտեր։

Արդ՝ զրկանքը, արժանապատուութեան զգեստուսն(?) երբ միւնոյն ծնողաց զաւակներուն վրայ այս աստիճան ծանր կ'ազդէ, ալ կրնաք երեւակայել թէ դպրոցին մէջ ի՛նչ մեծ աւերներ կը գործէ։ Բարեսիրտներ ունինք. գթոտ, զգայուն հոգիներ, որոնք հոգեկան ամենամեծ հաճոյքը կը զգան վիշտեր ամոքելով. անհատական նոր առաջարկ մը անոնց առջեւ, դպրոցականներուն առատօրէն, տեսէ՛ք աւելի ի՛նչ օգտակար ծառայութիւն ու բարիք կրնայ մատուցանել մարդ, իր համայնքին ու երկրին։

Խօսակիցս իր փորձառութեան վրայ յենլով՝ վեր ի վերոյ կերպով հաշուեց որ մայրաքաղաքիս ամբողջ թաղային վարժարաններուն մէջ երկու հազարի մօտ դպրոցականներ կան կէսօրուան ճաշի կարօտ, որոնց իւրաքանչիւրը օրական ՔՍԱՆ ՓԱՐԱ ծախսով կրնայ տաք կերակուր մը վայելել, հացը տունէն բերելով։ Այս հաշուով եթէ օրական տասը ոսկիի գումար մը գտնուի տրամադրելի, հիմնական աղէտ մը կարելի պիտի ըլլայ վերցնել ամբողջ Պոլսահայ դպրոցներէն, ու աղքատ աշակերտներ այլեւս պատճառ պիտի չունենան չկրնալ դաս պատրաստելու եւ անընդունակ մակդիրը վայելելու։

Տարեկան ԵՐԵՔ ՀԱԶԱՐ ոսկիի գումար մը, ապագայ սերունդը ֆիզիքապէս ու մտաւորապէս զօրացնելու համար. ի՛նչ կ'ըսէք, շա՞տ է միթէ։ Երկու հազար տղաք չե՞ն արժեր այս զոհողութիւնը, երբ անդին անոր տասնապատիկը կը շռայլենք ծերերու, անկեալներու. հիւանդներու եւ կեանքէ զզուողներու։ Այս վերջինները լքենք, ըսել չենք ուզեր, բայց երբ կեանքը քաշքշողները կը հոգանք. ինչո՞ւ անտեսենք կեանքը ողջունողները որոնց մէջ ո՛վ գիտէ ի՛նչ հանճարներ կան, օգտակար՝ համայնքին ու երկրին։

Ենայազգական(?) եւ կամ ձրի ճաշարան հաստատելու դրութիւնը այսօր ընդհանրացած է ամէն մեծ քաղաքներու մէջ. քանի որ կեանքի պահանջները անհրաժեշտ դարձուցած են այս կարգի օգնութիւնները. մենք ալ իբրեւ Օսմանցի հայ ո՛չ նուազ բարի զգացումներ կը տածենք երբ խնդիրը մանաւանդ՝ օգնութեան կարօտ դպրոցականներու վըրայ է։ Արդ ամէն դպրոցական վարչութիւն անհրաժեշտ է որ իր ելմտացոյցին մէջ դնէ ձրի ճաշի հաշիւը եւ անոր համեմատ միջոցներ խորհի։ Գործը երբ կանոնաւոր ու հաստատ հիմի մը վրայ դրուի, այն ատեն դիւրին կ'ըլլայ անոր յարատեւութիւնը ապահովել, ինչպէս կ'ապահովուին դպրոցական ուրիշ ծախսերն ու պէտքերը։ Այս նպատակով կարելի է օժանդակ մարմիններ ալ կազմել թաղ. խորհուրդներուն, եւ անոնց յանձնել ճաշ հայթայթելու հոգը, ինչպէս աղքատախնամները առանձնած են հիւանդներու խնամքը։ Վերջապէս սկզբունքը ընդունելէ ետք դիւրին է դպրոցականները փրկել ֆիզիքական եւ մտաւորական հիւանդութիւններէն որոնց կ'ենթարկուին անոնք յաճախ անօթութեան ու չքաւորութեան երեսէն։

Ուստի տղաքը ծոյլ ու անընդունակ հռչակելէ առաջ պէտք է քննել թէ նախ կշտա՞ն են անոնք։

ՈՍԿԵԶՕԾ ԳՐՔՈՅԿԸ

Ա.

Սենեակը՝ ուր Ժիւլ կը մտնէր, այնչափ նեղ էր որ պատին եւ անկողինին միջէն սողոսկելով հազիւ կրցաւ հիւանդին անկողնին քով հասնիլ։

—Մա՛յր, գիշերն ի՞նչպէս անցուցիր, հարցուց ծանր, տխուր եւ գուրգուրալից շեշտով մը։

—Աւելի աղէկ, զաւակս։ Զայն հանելու չկսեցիր, չէ՞։ Բնաւ չհոգացի։

Հիւանդը սիրոյ յանկուցիչ ակնարկով մը շրջապատեց իր զաւակը։

—Արդարեւ, ըսաւ, կը տեսնեմ որ ջերմ չունիս, նախաճաշդ բերեմ, եւ յետոյ դասերուս երթամ։

—Շնորհաւ նստէ, զաւակս, այդ երկար ճամբան ոտքով երթալ գալով կը յոգնիս։

—Անհոգ եղիր, մայր։

Անոր չորս կողմը փաթթեց պլորեց, մանկիկի մը պէս, բարձը շտկեց, կաթով ուսբձը(?) պատրաստեց եւ դուրս ելաւ։ Բայց, հազիւ դուրս ելած, աչքերը արցունքով լեցուեցան։ Արդեօք մա՞յրն ալ պիտի կորսնցնէր։ Պարզ անտրինութի՞ւն մըն էր ունեցածը։ Ա՛հ, խեղճ մայրիկ, իրեն համար անքուն գիշերելով ու աքնելով հիւծած էր, որպէս զի իրեն բժշկական վարժարանի արձանագրութիւնները վճարէ, որպէս զի ինքը մարդ ըլլայ, եւ կարենայ վերստանալ այն բարեկեցիկ վիճակը որով երբեմն հօրը ողջութեանը տունը կը ցոլար։

Այն ատեն այս խղճատեսիլ տունը չէին բնակեր, Բասի, Ասոմպսիոն փողոցը, որ աւելի վարձակալներով խճողուած զօրանոցի մը կը նմանէր, այլ Անիէռ, մէկ կողմը բակ միւս կողմը պարտէզով մը շրջապատուած գեղեցիկ վիլլա մը։ Այն ատեններն ալ —երիտասարդը լաւ կը յիշէր— հայրը յաճախ կը գանգատէր օր ըստ օրէ յարաճուն դժուարութիւններէն, որու դէմ կը մաքառէին գրականութեան եւ գեղարուեստներու մէջ աշխատողները «երկու ծայրը մէկ բերելու» համար։ Բայց որովհետեւ անդուլ աշխատող մըն էր, այդ խեղճ հայրիկը հաւասարակշռութիւնը կը պահէր։ Ցանկարծ, սուգէն վերջը, առանձնութիւնը իրենց չորս կողմը պատեր էր։ Ամէն ոք իրենց նեղութեան մէջ ըլլալը կռահած էր։ Բարեկամները վտարուած էին որ չըլլան իրենց քովին դիմում ընեն։

Եւ, տակաւ առ տակաւ Ժիւլի մայրը հոգեկան եւ մարմնական անհանգստութեան մը մէջ էր ինկած, որմէ որդւոյն գուրգուրանքներն ալ չէին զօրեր ազատել։

Չէր ուզեր տակաւին իր խորհրդակիցն ընել անիկայ, մտատանջութիւններու լուծը բաժնելու համար դեռ շատ երիտասարդ կը նկատէր զայն։

Յետոյ, օրին մէկը, անգութ մարդ մըն էր եկած, եւ այրին թախանձանքներուն հակառակ, խածոտ ձայնով մը ըսած էր անոր,

—Ալ չեմ կրնար համբերել, կամ առակս տուէք կամ տունէս ելէք։

Տունէն ելեր էին տեղանց կարասիներու, որոնք տան տիրոջը աւանդուն էին։

Մայր եւ զաւակ ապաստանած էին գործաւորի այս տնակին ուր կը բնակէին հիմա։

Ժիւլ, տասներկու տարեկան եղած էր։ Իր իմացականութիւնը՝ մայրական դաստիարակութիւնով զարգացած, աւելի կեանքին զգայնական կողմէն կ'զգածուէր։ Հով մը պէս կը թոթուէր։ Այս փոքրիկ հոգիին խորը հաւատք մը կը տածէր, հաւատք մը որ մայրը սորվեցուցած էր, սէրը, յարգանքը մեռելին, եւ մանաւանդ հիացումը գրագէտին տաղանդին, որ ոչ եւս էր։

Եւ Ժիւլ, դեռ կը յիշէր մօրը կրկին եւ կրկին կարդալը, երբեմն աղօթագիրք, անհատակ տողերով գրուած ոսկեզօծ գրքոյկ մը, որուն գլուխը անյայտացող բանաստեղծը քանի մը տող գրած էր։ Այս գիրքը այլ եւս տան մէջ չէր։ Այն', այս գանձն ալ ծախուած էր։

Թշուառութեան խուճապին մէջ, մայրը ստիպուած էր քաշել հանելու զայն գրադարանին այն ծածուկ խորշէն ուր սովոր էր պահել ամէն անգամ, սիրատոչոր շնչառութեամբ կարդալէ վերջը։

Բ.

Յաճախ Ժիւլի խօսած էր այս կորսուած գրքոյկին վրայ։ Կը հասկնար թէ ի՜նչ մեծ ուրախութիւն պիտի պատճառէր մօրը եթէ կարենար գրքոյկը գտնել ու բերել։

Եւ, հակառակ թէ դժուարին ըլլալու եւ իր նպատակին հասնելու միջոցներն ընտրելու քաղցրն(?) ունենալու, Ժիւլ, այլ եւս դուլ ու դողար չունեցաւ։ Ափսոսաց երբ իմացաւ որ հօրը գրադարանը գրավաճառի մը ծախուեր էր։ Սիրտը ճմլեցաւ։ Ա՛հ, հոգ չէ եթէ գրավաճառը մը ձեռքը անցած ըլլար, կերակրէ կերակրի մօրը տուած տառապանքներդ(?) պիտի կարենար հաւաքել այն փոքրիկ գումարը, որով փափաքին գիրքին նոր տիրոջ սիրտը՝ իր աղաչանքներուն կակղեցնելով՝ պիտի յօժարէր անշուշտ գրքոյկը իրեն վերադարձնելու։

Գործածուած գիրքերու վաճառատունէն մը առջեւէն չէր անցներ բնաւ, առանց մանրակրկիտ քննութեան մը ենթարկելու ամբողջ ցանկը, եւ կարմիր կողքով գիրք մը նշմարելուն պէս, սիրտը թունդ կ'ելնէր... եւ երկվայրկեան մը վերջը կը մեկնէր, գլուխը մտախոհ եւ անգամ մըն ալ իր սիրատոչոր յոյսը սրտին մէջ չախչախուած։

Բայց, օրին մէկը, Ժիւլի աչքերը մթագնեցան։

Գրածախին՝ հօրը երկու փրանքնոց տասնեակ գիրքեր պարունակող տուփին մէջ հինգ տարիէ ի վեր անդուլ ու անդողար փնտռածը գտաւ։ Բայց գրպանը երկու փր. չունէր։

Ժիւլի երեսին գոյնը նետեց։

Հապա ինքը դրամը փնտռելու գացած միջոցին եթէ ուրիշ մը գար գըրքոյկը առնէ՞ր։ Ինչ ընելու էր։ Գրածախին քովը մօտեցաւ, աղաչեց որ ժամացոյցը իբր աւանդ ընդունի եւ գըրքոյկը անմիջապէս իրեն տայ։ Կը դողար վախէն որ չմերժէ։

—Ամէն օր տակէ կ'անցնիք, պատասխանեց մարդը։ Վաղը կը վճարէք։

Ժիւլ, գրքոյկը առաւ եւ սկսաւ դէպ ի Բասի արշաւել։

Գ.

Ճամբան չկրցաւ ինքզինքը զսպել, քանիցս գրքոյկը բացաւ ու թղթատեց։ Ձօնը իր աչքերէն արցունք ցայտեցնելու աստիճան սիրտը յուզեց։

«Քեզ, միակ սիրելւոյս, քեզ, արդ-
«եւս մօրկանը, քեզ կը նուիրեմ այս
«տաղերը, որոնց անձնուիրութիւնդ,
«անբծութիւնդ ու գեղեցկութիւնդ կ'եր-
«գեն»։

Մայրը ո՛րչափ երջանիկ պիտի ըլլար։

Առաւօտուն շատ տկար թողած էր զայն։ Ի՛նչ մեծ յուզում կը նախզգար այս անակնկալը մօրը նուիրելով։

Սանդուխին վրայ բժիշկին հանդիպեցաւ որ վար կ'իջնէր։

—Ինչպէս է, հարցուց անձկանօք։

Բժիշկը վհատեցուցիչ շարժում մը ըրաւ։

—Ծայր չկայ։

—Զաւակս, չեմ համարձակիր... վճիռ արձակելու։

—Ա՛հ, ես անիկա պիտի բժշկեմ, գոչեց Ժիւլ.

Եւ մօրը սենեակը մտաւ։

Հիւանդը, մրափելուն, թարթիչները չբացաւ. այն ատեն Ժիւլ, քովիկը նստաւ եւ սպասեց։

Եւ երբ նշմարեց որ մայրիկը աչքերը բանալու տրամադիր է, ծանր եւ քաղցրիկ ձայնով մը մրմնջեց այն սիրային ձօնը։

«Քեզ, միակ սիրելւոյս, քեզ, արդեւս մօրկանը...»

Հիւանդը անկողնին մէջ շարժուեցաւ.

—Այդ խօսքերը քեզ ո՞վ սորվեցուց, Ժի՛ւլ, ո՞ւր լսեցիր զանոնք։

—Կարդացի, մայր իմ.

—Ե՞րբ... ժամանակէ՞ւ,

—Ոչ, այսօր.

—Այսօ՞ր... այսօ՛ր... բայց ո՞ւր, զաւակս։

Կամացուկ մը պատասխանեց։

—Աստ մէջ.

Մայրը, գրքոյկը յափշտակեց, ուշադրութեամբ նայեցաւ, եւ անդորր համբուրեց թերթերը, յետոյ իր մեծափառ զաւկին գլուխը կուրծքին վրայ սեղմելով, լալ սկսաւ։

—Շնորհակալ եմ, որդեակ իմ, ո՛հ, շնորհակալ եմ։

Հետեւեալ օրը, երբ բժիշկը եկաւ, հիւանդին աչքերը նոր կեանքով մը կը փայլէին, ոսկեզօծ գրքոյկ մը կը կարդար, եւ զոր անմիջապէս բարձին տակը պահեց, զարմանօք տեսաւ որ վերածնունդ մը հանդիսատես կ'ըլլայ։

Յաջորդ օրերը ապաքինումը աւելի արագ ընթացաւ։

Որդւոյն ամէնօրեայ բացակայութեան միջոցին, հիւանդը գաղտնիկ եւ քաղցր ընկեր մը ունէր։ Մեռեալին հոգին՝ որ գրքոյկին մէն մի թերթերը դարձնելուն, աւելի սիրազեղ եւ թրթռուն կը դառնէր։ Անոր յիշատակին հետ նոր աւիւն մը կը թափանցէր։

Երիտասարդին ալ մայրը փրկուած տեսնելով, աւելի ճաշակ կ'զգար աշխատութեան, իր ապագայ յաջողութիւններուն համար բարեգուշակ խանդով մը կը փարէր իր ուսման։

Այս յաջողութիւնները հետզհետէ յառաջացան. հիւանդանոցներու ներքին բժիշկի ընտրութեան մրցումին յաջողագոյններէն ըլլալով՝ իր ծեր դասատուներէն մէկին աշակերտութեանը առարկայ եղաւ, որ քիչ ժամանակուան մէջ ընտիր դասակարգէ յաճախորդներ շահեցնել աւելու անոր։

Այսօր Տոքթ. Ժիւլ, փառքի գագաթնակէտին հասած հեղինակութիւն մըն է, ամբողջ հիւանդները համահաւասար գուրգուրանքով կը դարմանէ, յիշելով այն սկզբունքը թէ «մարմինը քաջառողջ չկրնար ըլլալ, եթէ հոգին տխուր է»։ Եւ յաճախ կը պատմէ որ իր հիւանդներուն համար գտնէ «Ոսկեզօծ գրքոյկը», հարուստներուն գաղտնիք խօսք մը, երկայնմտութեան խօսուած մը, աղքատներուն յոյս մը, երբեմն լումայ մը եւ տաքսայ(?) գաղաւսկ(?) օգնութիւն մը ընծայելով։

ՖԵՐՆԱՆ ԼԱՖԱՌ

Թարգմ. Խ. Մ. ՌԱՖԱՅԷԼԵԱՆ

ԱՐՏԱՔԻՆ

ՄԱՐՈՔԻ ԺՈՂՈՎԸ

ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԼԺԷԶԻՐԱՍԻ ՄԷՋ

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ԿԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սթանտարտի խմբագրականէն

Մեր Ֆրանսացի բարեկամները կատարելապէս իրաւունք ունին զայրանալու ա՛յն փորձերուն վրայ՝ զորս գերման մամուլը կ'ընէ սխալ գոյնով ներկայացնելու համար իրենց դիւանագէտներուն գործողութիւնը Ալժեզիրայի մէջ։ Պերլինի Արտաքին Գործոց Պաշտօնաթերթին եւ Վոլֆ հեռագրական գործակալութեան միջեւ գոյացած յարաբերութիւնները բնականաբար կը թելադրեն թէ վերջերս հրատարակուած հեռագիրը պաշտօնական ծագում ունէր։ Ցայտնի է թէ նոյն պաշտօնաթերթէն հաղորդուած էր այդ հեռագիրը։ Բայց պէտք է գիտնալ որ թէեւ գերման պետական մարդիկը սովորութիւն ունին մամուլը իրենց գործին ծառայեցնելու, բայց իրենց հաղորդած գաղտնի տեղեկութիւններուն մէջ քմահաճ ընթացք մը ցոյց կուտայ, եւ դիտմամբ հրապարակ կը նետեն ուրիշին բերնով տեղեկութիւններ՝ անոնց ազդեցութեան աստիճանը չափելու համար։ Վոլֆ այս կերպով հրապարակ նետած էր սա՛ լուրը թէ գերման պատուիրակ Րատովից առաջարկեր է իր Ֆրանսացի պաշտօնակից Րըվուալի՝ ոստիկանութեան խնդրոյն հետ միւնոյն ժամանակ խորհրդակցութեան նիւթ ընել պանքային հաստատութեան խընդիրը, եւ թէ Րըվուալ գործը ձգձգեր է։ Արդ, ճիշդ ասոր հակառակն է ճշմարիտը։ Բայց ենթադրելով իսկ թէ գործը Վոլֆի ըսածին պէս ըլլայ, ի՛նչ է պատճառը որ գերման պատուիրակը տակաւին իր վերջնական հրահանգները չէ ստացած Պերլինէն ա՛յնպիսի խնդրոյ մը վրայ, որուն համար յորդոր կարդաց ինք իր Ֆրանսացի պաշտօնակցին։ Կ'երեւի թէ այս բոլոր ըսածներուն բուն պատճառը սա՛ է թէ կացութիւնը Ժողովին մէջ հետզհետէ աննպաստ կը դառնայ Գերմանիոյ, եւ ասոր համար հարկ կ'զգացուի այսպիսի հնարքներու դիմել։

Սակայն պէտք է գիտնալ թէ Եւրոպայի դիւանագէտները այսպիսի վարպետութիւններու ականատես ըլլալու համար չէ որ Ալժեզիրաս գացեր են։ Անոնք արդար եւ յարմար կարգադրութեան մը համար գացած են։ Հանրային կարծիքը բորբոքելով կամ արտաքինը վճիռները ուղիղ ճամբէն խոտորեցնելու համար գործածուած այս մանր մունր հնարամտութիւնները կրնան վնասել, բայց ապահովաբար չեն կրնար բարիք առաջ բերել։ Գերման Կայսրութեան պատիւը եւ շահը կը պահանջէ որ աշխարհը վստահեցնէ թէ իր խաղաղասիրական դիւանագիտութեանց անկեղծութիւնը ամէն կասկածէ վեր է։ Իր պատուիրակները վնաս կը հասցնեն անոր՝ եթէ ուղիղ ճամբէն խոտորելով միջոց փնտռեն ուրիշ Տէրութեան մըն ալ վնաս հասցընելու։ Դիւանագիտութեան պաշտօնը շատ փափուկ է, մանաւանդ այսօրուան վիճակին մէջ՝ ուր կը տեսնուի Ալժեզիրասի ժողովը։ Ամէնէն առաջ Գերմանիոյ կ'իյնայ այդ միջազգային համաժողովին աշխատութիւնները բաղձալի աստիճանի մը հասցնելու գործը։ Այս ժողովը անոր համար գումարուած է, որովհետեւ Գերման Կայսրութիւնը՝ իրաւամբ կամ յանիրաւի՝ պնդեց թէ միջազգային օրէնքին յարգանքը կը պահանջէ որ Մարոքի ներքին բարենորոգմանց գործերը ենթարկուին բոլոր Դաշնագիր Տէրութեանց խորհրդակցութեան, եւ ո՛չ թէ միայն լուծուին Ֆրանսայի եւ շահակից Տէրութեանց անջատ համաձայնութեամբ։ Այս տեսակէտ ըլլալով, բնականաբար Գերման Կայսեր ներկայացուցիչները պարտաւոր են դըրական առաջարկութիւններով նպաստել համաձայնութեան մը յառաջ բերելու գործին։ Մինչեւ հիմա տակաւին գերման պատուիրակները պատրաստակամութեան նշան մը ցոյց չտուին ժողովին ներկայացնելու համար ծրագիր մը՝ որ ընդունելի ըլլայ իր ամբողջութեամբ։ Լոկ ժխտումի այս քաղաքականութեան մէջ յամառութիւնը ի հարկէ պատճառ պիտի ըլլայ որ չգտնուի խարիսխ մը՝ անոր վրայ հիմնելու համար ապագայ գործողութիւն մը համաշխարհ գիծերու վրայ։ Կը ցաւինք յայտարարելու թէ բանակցութեանց խզումը բարեկամական յարաբերութեանց խզում առաջ պիտի բերէ, եւ տարբերը աննպաստ պիտի ըլլան խաղաղութեան պահպանման։ Մխիթարական ըլլալէ աւելի մտահոգութեան պատճառ մըն է սա՛ լուրը թէ պատերազմէ վախնալու տեղ չկայ։ Մինչդեռ Գերմանիա յառաջ ցցելու կը սպառնայ եւ այսօր։ Շարունակուած անզօրութեան մը մասին մեր հաւատքը

ւելի որոշ գետնի վրայ կը հանգչի։ Եթէ Ալժեզիրասի մէջ կարելի չըլլայ կարգադրութեան մը գալ, ամբողջ քաղաքակիրթ աշխարհը պիտի այպանէ Գերմանիան։ Չենք կարծեր որ Մարոքցիք անգամ գոհ ըլլան Գերմանիոյ այս ընթացքէն։ Ֆրանսա պիտի շարունակէ իր գործը Մարոքի մէջ, գործադրելով ամէնէն առաջեան ծրագիրը՝ զոր Ռընէ Թայեանտիէ ներկայացուց Մարոքի կառավարութեան։ Եւ Մեծն Բրիտանիա պաշտպանելով իր բովանդակ աջակցութիւնը պիտի նուիրէ՝ գործակցելու համար իր դաշնակցին շահերուն, եւ դիւանագիտական ճամբով միւս Տէրութեանց ալ ընդունիլ պիտի տայ Ֆրանսայի՝ իր դաշնակցին՝ կարգադրութիւնները իր սահմանակից երկրին մէջ։ Այս պարագային՝ չենք կարծեր որ Գերմանիա շահի ժողովին անյաջողութեան վրայ իր դրած յոյսերէն։

Ֆրանսա Անգլիոյ հետ իր պայմանադրութիւնը խղճմտօրէն գործադրեց, և Անգլիա հիմա ժողովին մէջ իր պարտաւորութիւնը կը կատարէ նոյնքան խղճմտութեամբ։ Ի՛նչ որ Ֆրանսա կը պահանջէ, պիտի պնդէ Անգլիա որ տրուի։

Գերմանիոյ դէմ առելութիւն չի նըշանակեր ասիկա։ Հաւատարիմ գործադրութիւն մըն է պարտաւորութեան, ապացոյց մը անկեղծութեան՝ որով Անգլիա կը պատուէ իր քաղաքական կապը, եւ զոր Գերմանիա անտեսելով աւելի ուրախ պէտք է ըլլայ քան տխուր, որովհետեւ կրնայ ըլլալ որ օր մըն ալ ինք կապակցութիւն մը ունենայ Անգլիոյ հետ։

Ո՛չ թէ ոստիկանութեան խնդրոյն մէջ բանաւոր են Ֆրանսայի պահանջումները, այլ նաեւ պանքային խնդրոյն մէջ։ Ֆրանսա տուած է Մարոքի փոխ տուած դրամներուն երեք չորրորդը, եւ հիմա երբ եթէ ո՛չ այս կացութեան համապատասխան, բայց գոնէ ատեակ մը գերակշռութիւն կը պահանջէ հաստատուելիք Պանքային վարչական խորհուրդին մէջ, ապահովապէս իրաւունք ունի։

Նոյէ Ֆրայէ Պրեսէ հետեւեալ հեռագիրները կը հրատարակէ փետր. 14 թուով.—

Պերլինէն ղրկուած նոր հրահանգներու հիման վրայ Ռատովից և Թաթէնպախ խորհրդակցեցան Պանքայի եւ ոստիկանութեան խնդիրներուն վրայ։ Երկուստեք պարզուեցան երկու երկիրներուն տնտեսական եւ քաղաքական տեսակէտները, ամենայն պարզութեամբ, և փնտռուեցան երկու կողմերն ալ գո՛հ ձգող հիմեր, գտնելու համար հարկաւոր միջոցը դժուարին խնդիրները լուծելու։ Այս խորհրդակցութեան վրայ դարձեալ զօրացան բանաւոր կարգադրութեան մը հասնելու յոյսերը։

Րէնա Քրիսթինա պանդոկին մէջ պատուիրակները ազատօրէն խօսակցութեան բռնուած են իրարու հետ։

⁂ Միւս կողմէ Հավասի գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ այս նոր խորհրդակցութիւնը չէ փոխած կացութիւնը։ Երկու դիւանագէտներու տեսակցութիւնը վերացական հանգամանք մը ունէր միայն։

⁂ Բարիզի գերման դեսպան Րատոլին Մարքիզ Մ. Ռուվիէի հետ տեսակցութեան միջոցին ցաւ յայտնեց Ֆրանսական մամլոյն յարուցած պայքարին վրայ, յայտարարելով թէ ասիկա չօգներ լուծելու Ալժեզիրասի ժողովին փափուկ գործը։ Ֆրանսական թերթերը այս պայքարին պատասխանատու կը համարին գերման մամուլը։ Էխօ տը Բառի հետեւեալը կը գրէ.

«Ֆրանսական մամուլը բնաւ չդադրեցաւ իր անդորրութիւնը և պաղարիւնութիւնը պահելէ մարոքեան խնդրոյն մէջ։ Բայց գերմանական մամուլը ուրիշ կերպ վարուեցաւ։ Անկարելի է մոռնալ այդ մամլոյն ամենօրեայ յարձակումները և սպառնալիքները, մանաւանդ Վօլֆ գործակալութեան վերջին ներքնամիտ և սպառնական հեռագիրը։ Այդ հեռագրական զեկոյցը զգաստացուց Ֆրանսական մամուլը, և անոր արդիւնքը եղաւ ցոյց տալ թէ այս պահուս Ֆրանսա ամբողջ մէկ միտք և մէկ հոգի է, և Գերմանիա իր առջեւը չունի հիմա 1870 ի Ֆրանսան, երբ ա՛յն ատեն ալ տխրահռչակ հեռագիր մը մէջտեղ ելաւ, ա՛յն է Էմսի հեռագիրը»։

⁂ Բարիզի մէջ մեծ գոհունակութիւն առաջ բերած է Բէշթի մամուլի թերթերուն ա՛յն յայտարարութիւնը թէ Ալժեզիրասի ժողովին մէջ իրաւունք ունեցողը Ֆրանսան է։ Բարիզեան թերթերը կը յայտարարեն թէ իրաց այս վիճակին մէջ Աւստրիոյ-Մաճառստանի հանրային ամբողջ կարծիքին ներկայացուցիչը չի կրնար համարուիլ Աւստրիոյ պատուիրակը, որ շարունակ Գերմանիոյ մարոքեան քաղաքականութեան աջ կու տայ Ալժեզիրասի մէջ։

ԱՆԳԼԻՈՅ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Գչ. օր Էտուարտ Թագաւորին երկրորդ և Մեծն Բրիտանիոյ Իրլ.դի խորհրդարանը գումարուեցաւ Ուէսթմինսթըրի մէջ, Արքայական հրովարտակին համաձայն։ Ըստ սովորութեան աչքէ անցուեցան երկու ժողովասրահներուն ալ հոկայ կամարները, չինուածքին ամրութիւնը դիտելու և ստուգելու համար։ Քաղաքապետական և ոստիկանական պաշտօնեաներ հանդիսաւորապէս քալելով բոլոր սրահներուն և նրբանցքներուն մէջ, երկարօրէն քննեցին չէնքերը։ Յետոյ ստորնայարկը իջնելով աչքէ անցուցին թէ մի՛ գուցէ թերութիւն մը գտնուի կազի խողովակներուն, շոգիի և տաք ջուրի խողովակներուն մէջ։ Այս ամէնը ձեւակերպութիւն է լոկ, ինչպէս գիտենք արդէն թէ Անգլիացիք ո՛ր աստիճան նախանձախնդիր են հնօրեայ աւանդութիւնները և ձեւակերպութիւնները պահպանելու։

Կէս օրէ վերջ ժամը 2ուկէսին սկսաւ հանդէսը։ Կայսերական նաւորդներ Գահալիճ առջեւ կեցած կը դիտէին լորտերուն և երեսփոխաններուն մուտքը իրենց պատկանեալ սրահներուն մէջ։ Երդում ըրին ամէնքն ալ ըստ սովորութեան, և Լորտերու Ժողովին նախագահը յայտարարեց թէ յառաջիկայ Բշ. Ն. Վեհափառութիւնը անձամբ պիտի բանայ իր Խորհրդարանը, և պիտի արտասանէ Գահաճառը։

Երեսփոխանութիւնը ատենապետ վերընտրեց Ճէյմս Ուիլեըմ Լօութըրը։ Նոր Երեսփ. Ժողովը իր նախորդէն բոլորովին տարբեր երեւոյթ մը կ'ընծայէ։ Ներկայացուցիչները այս անգամ աւելի երիտասարդ են քան նախորդին մէջ։

Բուն խորհրդակցութիւնք պիտի սկսին յառաջիկայ Բշ. երբ Թագաւորը մեծ հանդիսաւորութեամբ բանայ Խորհրդարանը։

ՕՐ. ՌՈՒԶՎԷԼԹԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ.— Բչ.ի թուով կը հեռագրեն Ուաշինկթընէ.—

Այսօր Օր. Ալիս Ռուզվէլթ քսաներկու տարեկան կ'ըլլայ, և ի պատիւ իրեն այս իրիկուն Սպիտակ Տան մէջ ճաշ մը կուտան իր ծնողքը՝ Տէր և Տիկին Ռուզվէլթ։ Օր. Ռուզվէլթ իր ժամանակը հիմա մեծ մասամբ կ'անցընէ իր նշանածին՝ Մր. Լոնկուըրթի տանը Ուաշինկթընի մէջ, և ինք իր ձեռքովը կը բանայ Սպիտակ Տանը իր հասցէին եկած նուէրները։ Սպասաւորները կ'օգնեն խոշոր ծրարները քակելու, բայց օրիորդը բոլոր հարսնցուներուն նկարագիրը եղող ազնուութեամբ կը պնդէ որ ինք իր ձեռքովը քակէ վերջին կապը, որպէս զի առաջին ակնարկը նետէ նուէրին վրայ։

Իր քոյրը՝ Օր. Էթէլ Ռուզվէլթ, որ տակաւին 14 տարեկան է, իր քրոջ ամուսնութեան առթիւ սկսաւ երկայն շրջազգեստ հագնիլ այլեւս, երբեք չի հեռանար իր քրոջ քովէն, և բոլոր պատրաստութեան ժամերուն կը խօսակցի անոր հետ։ Տակաւին երկու տարի պիտի մնայ Սպիտակ Տան մէջ, որովհետեւ իր մեծանուն հայրը դեռ երկու տարի ունի պաշտօնավարելու, և այս կերպով Օր. Էթէլ Ռուզվէլթ նախագահական պալատին մէջ ամենէն աւելի կեդրոնական առաջին աղջիկը պիտի ըլլայ։ Սիրուն, զուարճասէր, տիպար ամերիկեան աղջիկ մըն է, և Ռուզվէլթեան ընտանիքին սիրականը։

Հակառակ իր բազմազբաղ ժամանակին, Օր. Ալիս Ռուզվէլթ ժամանակ կը գտնէ ըստ սովորութեան յաճախելու իր պարի դասերուն։ Ամէն տեսակ պարերու մասնագէտ մը դարձած է, և իր առողջութեան մեծ կարողութիւնը կը վերագրէ բաց օդին մէջ իր կատարած մարզանքներուն, և մանաւանդ ձի նստելու վարժութեան։ Երբ երեկ իրիկուն իր պարի դասէն ետ դարձաւ, դրան առջեւ տեսաւ վաճառորդ տղայ մը որ նոր նուէրներ բերած էր և կը սպասէր դրան առջեւ և Օր. Էթէլ ժպտերես կը սպասէր իր քոյրիկին որ անձամբ բանայ։

Աւելորդ է ըսել թէ ամբողջ ամերիկեան ժողովուրդը հարսնցուին ամուսնութեան առթիւ ա՛յնպիսի խանդավառութեամբ մը ազդուած է որ գրեթէ ամէնքը այս հանդէսին վրայ կը խօսին։

Մր. Ռուզվէլթ, յոյժ զգուշաւոր կերպով, չընդունեց քանի մը խանդավառներու ջանքերը, որոնք կը փափաքէին ազգային հանգանակութիւն մը կազմակերպել, մարդ գլուխ վեց սէնթ, իր աղջկան գնելու համար հիանալի նուէր մը։ Բայց կա՛յ բան մը զոր չի կրնար մերժել։ Ան է՝ անհաշիւ քանակութեամբ տարափը շնորհաւորական պատկերաքարտ-քարթ—բոսթալներու, որոնք կ'ողողեն Սպիտակ Տանը սանդուխներէն մինչև նըկուղները։ Ամէն մէկուն լաւ քարթերը կը կրեն Օր. Ռուզվէլթի և իր նշանածին լուսանկարները, և ամերիկեան դրօշին ծալքերուն մէջէն եղած, հետեւեալ բառերով.—«Ընդունեցէք շնորհաւորութիւնները....» Ամերիկայի թաղային դպրոցներուն դասընթացքին մէջ մասնաւոր դաս մըն ալ կայ, որ ամերիկեան երկրին սէրը կը սովրեցնէ աշակերտներուն, և իւրաքանչիւր Եանքի կ'ըզգայ թէ իր պարտաւորութեան մէջ թերացած կ'ըլլայ եթէ պատկերազարդ քարթ մը չղրկէ դէպ ի Ուաշինկթըն։

Օր. Ռուզվէլթի երկրիք ամուսնական փունջը ծաղկային հրաշալիք մը պիտի ըլլայ, մեծ մասամբ սպիտակ օրքիտէներէ բաղկացեալ, որոնց փափուկ և դիւրաբեկ կոկոնները պիտի չարուին ջրվէժի դրութեամբ։

ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՂՆԵՐԸ. — Անուանի յօդուածագիր մը, որ Էխօ տը Բառիի մէջ կարգ մը յօդուածներ կը հրատարակէ աշխարհի մեծ նաւատորմիղներուն համեմատական զօրութեան վրայ, անցեալ օր ալ հրատարակեց իր երրորդ յօդուածը՝ որ մեծ ուշադրութիւն գրաւած է Բարիզի մէջ։ Իր առաջին դիտողութիւնները որոշապէս ցնցուցած և վեճաբանութեան ենթարկուեցան ամէն կողմ, և այս վերջին յօդուածն ալ նախորդներուն չափ հետաքրքրական է, որովհետեւ ֆրանսական նաւատորմիղը կը բաղդատէ նախ անգլիական և յետոյ գերման նաւատորմիղին հետ։ Այս երկու նիւթերէն առաջինին վրայ յիշեալ մասնագէտը կրնայ շատ ազատօրէն խօսիլ, քանի որ երկու երկիրներուն միջեւ հաստատուած սիրալիր համաձայնութեան շնորհիւ Անգլիոյ և Ֆրանսայի միջեւ ընդհարումի ամենափոքր նշոյլը անգամ չկայ։ Արդ, ի՛նչ կ'ըսէ։ Մանչի անգլիական նաւատորմիղը միս մինակ կրնայ քայքայել ֆրանսական նաւատորմիղը ամենակարճ ժամանակի մէջ։ Ատլանտեան և Միջերկրականի անգլիական նաւատորմիղները միացած՝ Ֆրանսայի Միջերկրականի նաւատորմիղին երկու անգամ աւելի զօրաւոր կ'ըլլան, նոյն իսկ եթէ Գահեհաշ նաւաբաժինն ալ աւելցուի։ Ասկէց զատ, եթէ միտք բերուի որ անգլիական զրահաւորներուն ամէնէն հինը 1895 թուականին ծով իջեցուած է ամէնէն աւելի ուշ ըլլալով, և բրիտանական նաւատորմիղները միշտ պատրաստ են գործողութեան համար, հակապատկերը անպատուաբեր է ֆրանսական նաւատորմին համար, որ երբեք տ'յաջող աստիճան կացութեան մը մէջ գտնուած չէր։

Բայց յօդուածագիրը Գերմանիոյ մասին ի՛նչ կ'ըսէ։ Մեծն Բրիտանիա կ'իշխէ ալիքներուն վրայ, կ'ըսէ յօդուածագիրը, բայց Ֆրանսա պարտաւոր էր գոնէ մրցակից մը ըլլալ Գերմանիոյ՝ ծովու վրայ։ Բայց բնաւ այսպէս չէ, կը պատասխանէ յօդուածագիրը, գոնէ Եւրոպայի ջուրերուն մէջ. և կը սկսի հետեւեալ կերպով փաստաբանել։ Ամբողջ ցանկը կը հրատարակէ երկու գերմանական նաւախումբերուն, և յետոյ դիտել կու տայ թէ գերմանական զրահաւորները ֆրանսականներէն աւելի նոր են, անոնց միջին տարիքը ութ է, մինչ ֆրանսական զրահաւորներուն տարիքը 11 ուկէս է։ Ետեւ, 1900 էն ի վեր ծով իջեցուած բոլոր գերման զրահաւորները այսինքն Վիթթելսպախ և Բրաունշվայկի վերաբերեալ տեսակները, որոնք 15 ամբողջին մէջէն 8 հատ են ծովամարտի փամփուշտներուն դէմ յարմարցուցած կերպով պաշտպանուած են, մինչ այդ կերպով պաշտպանուած ֆրանսական մարտանաւերուն թիւը չորս հատ է միայն։ Բաղդատութիւնը նպաստաւոր չէ Ֆրանսայի, որ չի կրնար յոյս դնել զրահապատ յածանաւերուն իր աւելնելութեան վրայ, որոնց հրետանին խիստ տկար է, և չի կրնար հաւասարակշռութեան դիմանալ։ Ֆրանսական նմանցոյցը գերմանականէն աւելի ծանր է։

«Արդ, կը շարունակէ այդ բարձր հեղինակութիւնը, կը տեսնենք որ եւրոպական ջուրերուն մէջ չենք կրնար գերմանական նաւատորմիղներուն դէմ հանել հաւասար չափով նաւային զօրութիւն մը։ Աւելի գէշը կայ։ Մեր երկու նաւաբաժինները երեք մասերու բաժնուած են.—Թուլոն, Պրէսթ եւ Շէրպուրկ, այսպէս զարմանալի կերպով յիշեցնելով մեզի ռուսական նաւատորմին վիճակը Բորթ Արթուրի, Վլատիվոստոքի եւ Քրոնշթատի մէջ՝ ռուս-ճաբոնական պատերազմին սկիզբը։ Ինչ է ասոր պատճառը։ Սա՛ է թէ մեր ծովային ուժերը ցրուած են երկրագունդին երեսը, եւ մի առ մի կրնան ճզմուիլ»։

Այս դրութեան փոփոխութիւնը անյապաղ պէտք է։ Ֆրանսական իշխանութիւնը պէտք է Անգլիացիներուն օրինակին հետեւի, որոնք վերջերս փոփոխեցին բոլոր իրենց կարգադրութիւնները, նաեւ Գերմանացւոց օրինակին, որոնք միասնական կազմութեամբ մը վերածեցին իրենց երկու նաւաբաժինները։ Ժամանակ կորսնցնելու չէ։

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ Հոգաբարձութիւնը և Ս. Յակոբայ Որբանոցին խնամակալութիւնը առաջիկայ երկուշաբթի օր խառն նիստ մը պիտի գումարեն Ղալաթիոյ Խորհրդարանը նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և պիտի զբաղին հաստատութեան ներքին մատակարարական և այլ խնդիրներով։

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔ Հայրը երէկ այցելեց Բերայի Էսայեան վարժարանը եւ քննեց աշակերտներուն ուսումնական վիճակը։

ԴԱՏԱՍՏԱՆԱԿԱՆ Խորհուրդը իր երէկի նստին մէջ նկատողութեան առաւ Բերացի կնոջ մը խնդրագիրը։ Յիշեալ կինը կ'ամբաստանէր իր ամուսինը, որ ձգած օրինաւոր կինը և երկու չափահաս աղջիկ զաւակները, ուսուցչուհիի մը հետ ապօրէնի կեանք կ'անցնէ։ Խեղճ կինը նոյն իսկ իր երկանը պատճառաւ անդամալոյծ եղած է և երէկ կառքով հազիւ մինչև Պատրիարքարան քաշկըռտուած էր, բողոքելու իր անխիղճ ամուսնոյն դէմ։

ՏՆՏԵՍ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ երէկ գումարուեցաւ Պատրիարքարանի մէջ եւ զբաղեցաւ կարգ մը հաշուական, կալուածական և կտակային խնդիրներով։

ՊԱԼԱԹԻ կը գրեն մեզ որ անցեալ երկուշաբթի տեղւոյն եկեղեցիին մէջ կատարուած պսակադրութեան մը առթիւ, Թաղ. Խորհրդոյ անդամներէն մէկը հանդիսաւոր պատարագներու միջոցին միայն գործածուելու սահմանուած նոր ու երկար գորգ մը եկեղեցւոյ դրան առջեւ ցեխերուն վրայ փռել տուեր է, որպէս զի հարսնեւորները կառքէն մտնեն առանց ցեխոտելու։ Կը հարցնէ թէ հարսնեւորներուն տարբեր մեծարանք մը ընելու համար, Թաղ. Խորհրդոյ անդամները իրաւունք ունի՞ն եկեղեցւոյ Ս. Խորհուրդներուն սահմանուած գործածելի սպասները Տաճարէն դուրս հանել։

ՈՒՍՈՒՄՆ. ԽՈՐՀՈՒՐԴԸ իր շաբաթական նիստը գումարեց երէկ Ղալաթիոյ Խորհրդարանին մէջ և զբաղեցաւ Ուսուցչութեան ճիւղին վերաբերեալ խորհրդակցութեանց շարունակութեամբ։ Խորհուրդը իր նիստերը յետաձգեց բուն Բարեկենդանի առթիւ։

ԱՅՐԻ Տիկին Պէտրոս Մազլըմեան իր ամուսնոյն Երուանդ էֆ. Մազլըմեանի մահուան քառասունքին առթիւ 120 ղրշ. ղրկած է մեզ Խասգիւղի Գալֆաեան Որբանոցին համար։ Կը խնդրուի ընկալագրով մը ստանալ այս գումարը Խմբագրատունէս։

ՀԱՅ-ԲՈՂՈՔԱԿԱՆՆԵՐԷՆ.—Պէյրութի Ամերիկեան բժշկական գոլէճի բաժ. անօրէն Տօքթ. Պոսթ, որ քանի մը օրէ ի վեր հոս կը գտնուի, Եչ. գիշեր, Կէտիկ-Փաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ Անգլ. լեզուով խօսեցաւ շահեկան քարոզ մը, զոր այնքան յաջող կերպով Թուրքերէնի թարգմանեց Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան, որ Տօքթ. Պոսթի հետ դպրոցական ընկեր եղած է Մասաչուսեթսի (Ամերիկա) համալսարանին մէջ։ Ներկայ էր երկսեռ մեծ բազմութիւն մը։ Քարոզին նիւթն էր «Առակներուն նշանակութիւնը և կարեւորութիւնը։»

⁂ Բէօսալի Բողոքական-Հայերու վարժարանին չինութեան կայս. բարեհաճ Իրատէն, որ վերջերս շնորհուած էր, քանի մը օր առաջ Բէօսալ ղրկուեցաւ։

ՍԱՄԱԹԻՈՅ Ազգասիրականը շնորհակալութեամբ կը ծանուցանէ թէ 1906 տարւոյ Կաղանդի և Ս. Ծննդեան տօնին առթիւ հետեւեալ նուիրատուութիւնները եղած են.— Գեր. Գաբրիէլ եպ. Ճէվահիրճեան 40, Տ. Անանիա քհ. Յակոբեան 20, Այրի տիկին Մարիամ Սեթեան 216, Տեարք՝ Լեւոն Արշաւիր (ի Մանչէսթր) 240, Բարեպաշտ մի 200, Աբրահամ Պոյաճեան 64, Գառնիկ Համբարձումեան 60, Եփրեմ Բլտեան 50, Արշակ Արշաւիր, Բենիամին Շոգաքեան, Գառնիկ Հայեան, Գառնիկ Տէօքմէճեան, Ենովք Բալճեան, Լեւոն Սաաթճեան, Մանէ Ունճեան 40ական, Կարապետ Փափազեան, Յարութիւն Մէնգուրեան, Յովհաննէս Մուրատեան 30ական, Ալիքսան Պալեան, Անդրանիկ Քրիսեան, Ագրիպպաս Փափազեան, Արմենակ Անտոնեան, Առաքել Սիմքէչեան, Անտոն Արսլանեան, Տօքթ. Արտաշէս Էնֆիյէճեան, Աբրահամ Պալըքեան, Արամ Նալպանտեան, Տօքթ. Գուրգէն Յակոբեան, Գրիգոր Աստուրեան, Գաբրիէլ Ալեմանեան, Տօքթ. Երուանդ Իչլէմէճեան, Եփրեմ Բէօքճեան, Եփրեմ Յարութիւնեան, Երուանդ Աճէմեան, Թորոս Մկրտիչեան, Լեւոն Էթմէքճեան, Լեւոն Ֆէտճեան, Խաչիկ Պարութճեան, Կարապետ Գալըպճեան, Կարապետ Քիւրեան, Մանուէլ Սալթօնեան, Միհրան Զանանեան, Միհրան Կարապետեան, Մկրտիչ Խաչատուրեան, Յարութիւն Ա. Բէօլէեան, Յարութիւն Սարուխանեան, Սարգիս Միրիճանեան, Տիգրան Չիթճեան, Տիրան Ալեքսանեան, Քերովբէ Զիլճեան, Գրիգոր Խրիմթօ, Մկրտիչ Ալլէճեան, Աւետիք Քէմահեան, Յովսէփ Սրմաքէշեան, Գալուստ Զըռճեան, Գրիգոր Օվաճըգեան, Հայկ Գալէնտէրեան 20ական, Խաչիկ Զիլինկիրեան, Գրիգոր Թաթլըեան 15ական, Ակոբ Գույումճեան, Ասատուր Կէզզիրեան, Արշէն Յակոբեան, Արամ Փափազեան, Արտաշէս Մարգոսեան, Բարթամ Տէվլէթեան, Գէղէն Տէմիրճեան, Գուրգէն Նիկօթեան, Գառնիկ Պէրպէրեան, Գառնիկ Կէօզլէրեան, Գրիգոր Քէմահեան, Գրիգոր Պօղոսեան, Գրիգոր Թիւլպէնտճեան, Դաւիթ Վարդազարեան, Երուանդ Ստեփանեան, Երուանդ Գալփագճեան, Երուանդ Օնպաշեան, Լեւոն Մերկերեան, Լեւոն Վարդանեան, Լեւոն Արեւեան, Լեւոն Սարրաֆեան, Խաչիկ Գոմշեան, Կարապետ Սարգիսեան, Կարապետ Խըթիկեան, Հերեթիկ Յակոբեան, Հայկ Ալլահվէրտեան, Համբարձում Քիւրքճեան, Միհրան Պէրպէրեան, Միհրան Արշաւիր, Միհրան Վրդանէսեան, Միհրան Գուլըբճեան, Յակոբ Բալճեան, Յակոբ Մէնկէնէճեան, Յակոբ Զօպանեան, Յարութիւն Գաբրիէլեան, Յարութիւն Գույքճեան, Յարութիւն Յ. Բէօլէեան, Յարութիւն Փափազեան, Յարութիւն Մանուկեան, Յարութիւն Ֆէրհատեան, Յարութիւն Գազազեան, Յովհաննէս Նահապետեան, Յարութիւն Սարգիսեան, Յարութիւն Թիւֆէնկճեան, Յովհաննէս Անտօնեան, Իսքաւէլ Հայկազն, Նուբար Արսլանեան, Նշան Սեպուհեան, Ոսկեան Յակոբեան, Ոսկեան Կէմճեան, Որդիք Թաղէօսեան, Ո՛ՄԻ, Պօղոս Համբարձումեան, Սեպուհ Մանուկեան, Սեպուհ Ֆինճանճեան, Սիմոն Աճէմեան, Սիմոն Գամզեան, Ստեփան Սիմքէչեան, Ստեփան Աչճեան, Սանդրիկ Սվաճեան, Վռամշապուհ Սամուէլօֆ, Վահան Միքայէլեան, Վարդան Մկրտիչեան, Տիգրան Թիւֆէնկճեան, Մասմանց Խոսէր 10ական, Եղիա Թօփիկեան, Աբրահամ Պաղտասարեան, Կարապետ Ոսկանեան, Կարապետ Գալէմքեարեան, Մկրտիչ Յարութիւնեան, Յովակիմ Գրինապեան, Յովհաննէս Գրիգորեան, Սեպուհ Թիւլպիւզեան, Սենեքերիմ Ազնաւուրեան, Սինեմ Սինեմ Նիկողոսեան 5ական ղրշ.։ Գումար 2786 ղրշ.։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒՓ

Առաւօտեան թերթի մը մէջ գըրուած էր թէ Նոյլը Գոլլատի եկեղեցիին լուսարարը հարսնիքի մը միջոցին ըրուած նուէրին համար, քիչ շատ խնդիր հանած ու անքաղաքավար վարմունքի մը մէջ գտնուած է հարսնեւորներու հանդէպ։ Իրողութիւնը բոլորովին հակառակն է, այսինքն թէ նոյն հարսնիքին օրը, տեղացի մը, որ ջերմ փափաք մը ունի թաղականութեան, կը դիմէ հարսնեւորներուն եկեղեցւոյ մէջ ըլլալիք ծախքերը նուազ առնել մը կարգադրելու համար, քանի որ կ'ըսէ, «դո՛ւք քիչ շատ ունեւոր էք եւ Թաղ. Խորհուրդը բարձր գին մը պիտի պահանջէ ձեզի»։ Հարսնիքին տէրերը կ'ընդունին այս նպաստաւոր առաջարկը եւ դրամները կը յանձնեն այդ Թաղականցուին որ միայն 100 ղրշ. ով կը գոցէ եկեղեցիին հաշիւը երկու հարսնիքի համար։ Այս 100 ղչ.ին մէջն են եղեր ջահավառութիւն, զարդարանք, ժամկոչ, քահանայ, լուսարար են. են.։ Այլ եւս ո՞ւր կը մնայ առաւօտեան թերթին նամակագրին այն դիտողութիւնը թէ լուսարարը հակառակ իր վարձատրութեան, անքաղաքավար վարմունք մը ունեցած է։ Ես լուսարար ըլլալէ առաջ մարդ մըն եմ, ու թէ նամակագրին կամ որ միւսնոյն է Թաղականցուին կարծածին չափ տգէտ չեմ։ Երկուշաբթի օր մինչեւ իրիկուն անօթի ծարաւ չափիկս կենակիս փակած աշխատած եմ։ Քահանաներուն վրայ տրուած շուրջառներէն ամէն մէկը 5—6 օսկիի, ես մաքրելով չինած եկեղեցի բերած եմ եւ դեռ նոր 50 օսկի արժէքով եպիսկոպոսական ամբողջ զգեստ մը չինած եմ. եւ իմ այսչափ աշխատութեանս փոխարէն եկեղեցիէն օրական 4 ղրշ. կ'առնեմ եւ երբ որ այս տեսակ հարսնիքներէ, որոնք չքաւոր ալ չեն, մեզի տրուած այսչափ չնչին վարձատրութեան մը փոխարէն խոնարհաբար դիտողութիւն մը կ'ընենք, ինքնակոչ Թաղականցուներ կը պոռան մեր երեսին թէ «դուք եկեղեցւոյ ու մեր ծառաներն էք, մեր ամէն ուզածը պէտք է որ ընէք եւ մենք ինչ որ ուզենք այն պիտի տանք ձեզի»։ Պիտի խնդրեմ սակայն հարսնիքի տէրերէն որպէս զի ինծի և կամ եկեղեցւոյ ուրիշ որ և է մէկ պաշտօնէի տրուած դրամը ուրիշներու ձեռքով չյանձնեն, այլ ուղղակի տան մեզ, որպէս զի խնդրոյ առարկայ չըլլայ ասոր։

ՊՕՂՈՍ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Ս. ՊԱՏՐԻԱՐՔԻՆ ԳՆԱՀԱՏՈՒՄԸ

Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը հետեւեալ գնահատական նամակը ուղղած է Բիւրակն առեւտրական շաբաթաթերթին Խմբագրութեան.—

Մեծապատիւ

Սիմոն էֆ. Ջէօմլէքճեան

Մեծարգոյ սիրելիդ իմ

Նոր Բիւրակնի առաջին թերթը առ. գիրքէ սկսար, լրագիրներու մէջ գեղեցկացար, վերջապէս քեզի հաստատուն բնակութեան տեղ մը վարձեցիր, վաճառականական շաբաթաթերթ մը կազմեցիր։ Աստուած հաստատուն և անսասան պահէ։

Կը սիրեմ հրատարակութիւնները, բայց աւելի անոնք՝ որ որոշ և օգտակար նպատակ մը ունին։ Վաճառականութիւնը օգտակարներուն գլուխն է։

Բիւրակնը իր բիւր ակերով արգասաւորութեան նշանակ է. պաղաբեր և արդիւնաւոր լինի աշխատանքդ։

Ընկեր ալ ունիս եղեր, զայն ալ ողջունէ. հարկաւ քեզի պէս նոյն ըղձատակին հաւատարիմ հետեւողն է։

Յաջողութիւն և բիւր բարիք մաղթելով

Մնամ աղօթարար

Պատրիարք Կ. Պոլսոյ

ՄԱՂԱՔԻԱ ԱՐՔԵՊԻՍԿՈՊՈՍ

1 Փետր. 1906

ԶԱՆԱԶԱՆՔ

Երկուշաբթի օր, Մագրիգիւղի Ս. Աստուածածին եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ պսակադրութեան հանդէսը լուսանկարիչ Տիգրան էֆ. Սիմոնեանի՝ Օր. Շնորհիկ Փափազեանի հետ, կնքահայրութեամբ փորագրիչ Արմենակ էֆ. Մարգարեանի։ Եկեղեցին լուսազարդուած էր այս առթիւ, և լեցուած հարսնեւորներու ստուար բազմութիւնով մը։ Պսակի արարողութեան նախագահեց Թաղին քարոզիչ Տ. Եղնիկ վրդ. Պալաեան, շրջապատուած Տ. Տիրայր վրդ. Մարգարեանէ, և բազմաթիւ քահանաներէ։ Զգեստաւորութիւնը կատարեց Տ. Միքայէլ քհյ. իսկ խրատականը խօսեցաւ Տ. Արիստակէս քահանայ։ Արարողութենէն վերջը, Տ. Տիրայր վարդապետ գեղեցիկ քարոզով մը բացատրեց թէ ամուսնութեան անհրաժեշտ պայմաններն են սէրը, աշխատութիւնը, պարկեշտութիւնը, օրէնութիւնը, համբերութիւնը ու արդարութիւնը, եւ իր օրհնութիւնները տալով հարսին ու փեսին, որոնք ապա հարսնեւորներու խումբին հետ իրենց տունը առաջնորդուեցան շնորհաւորութիւններ ընդունելու։ Հրաւիրեալները պատուասիրուեցան հոն։

Հարսին ընծայուած էին շատ մը նըւէրներ, ինչպէս նաեւ բազմաթիւ շնորհաւորական հեռագիրներ հասած էին նորապսակ ամոլին։

⁂

Գալաթիոյ Ս. Լուսաւորիչ եկեղեցին մէջ երկուշաբթի օր ժամը 9ին վայելուչ հանդիսաւորութեամբ տեղի ունեցաւ պսակադրութեան արարողութիւնը Սապահ լրագրոյ Ա. Ասքենազ Յարութիւն էֆ. Խաչերեանի, Օր. Արուսեակ Յարութիւնեանի հետ, կնքահայրութեամբ Տ. Արշակ Մէնէշէեանի։ Եկեղեցին շքեղապէս լուսազարդուած էր այս առթիւ եւ հարսնեւորներու բազմութիւնը գրաւած էր տաճարը։ Զգեստաւորութեան արարողութիւնը կատարեց եւ խրատականը խօսեցաւ փեսին աներեց՝ Մայր եկեղեցւոյ Տ. Պօղոս քահանան։ Պսակէն վերջ հարսնեւորները կառքերով առաջնորդուեցան Խաչերեաններու բնակարանը, ուր ներկաները մեծարուեցան եւ իրենց շնորհաւորութիւնները յայտնեցին նորապսակ Տէր եւ Տիկին Խաչերեանի։ Հարսը ընդունեց գեղեցիկ նուէրներ։ Խմբագրութիւնս այս ուրախ առթիւ իր շնորհաւորութիւնները կ'ուղղէ թէ նորապսակ ամոլին և թէ՛ երկու կողմի պարագաներուն։

ԲՈՂՈՔԱԿԱՆ ԲԵՄ

Վաղը պիտի քարոզեն.—

Բերայի մէջ ժամը 3.15ին Վեր. Ա. Պ. Շմաւոնեան։

Կէտիկ-Բաշայի Ամերիկեան վարժարանին մէջ ժամը 4.15ին Պատ. Ք. Ս. Ճէճիզեան։

Սկիւտարի մէջ ժամը 5ին Բրօֆ. Յ. Հ. Ճէճիզեան։

Պայպըլ-Հաուսի մէջ ժամը 4.45ին Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան։

Խասգիւղի մէջ ժամը 8ին Պատ. Ս. Յ. Չօրիկեան

⁂ Երիտ. Քրիստ. ընկ.եան աղօթաժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը, ժամը 9.15ին Գումգաբուի Բէթելին մէջ։

ԲԱՐԻԶԻ ՊՈՐՍԱՆ
BOURSE DE PARIS

16 Փետրվար 1906

Ֆրանս. 3%	(3% Français)	99	32
Օսմ. Միացեալ	(E. Nv. Unif.)	94	45
Երկաթուղի	(Lots Turcs)	145	50
Պանք Օթթ.	(Banque Ott.)	634	—
Ռէժի	(Tab. Turcs)	411	—
Գալիա Գարա-Այտըն		632	—
Օսմ. Մաքս. Նոր փոխառ.		483	—
Թրանսվալ	(Transvaal)	55	—
Սպանիական		93	75
Ռուսական 3%		69	30

ՄԱՆՉՈՒՐԻԱՅԻ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹԵԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄ

Անցեալ Բշ. Աստուածածնի Ս. Կարապետ եկեղեցիին մէջ վայելուչ հանդիսաւորութեամբ տեղի ունեցաւ Պետրոս էֆ. Բարսեղեանի ամուսնութիւնը Օր. Սահակեանց Գ. Գոճոյեանեանի հետ, ինքնակալութեան Թաղին բոլոր քահանայից և դպրաց դասուն։ Բարսեղեան էֆ. Աստուածածնի մէջ համակրանք վայելող պատուաւոր արհեստաւոր մըն է, իսկ Օր. Սահակեանց անդամն վարժարանին մէջ իր ուսմանց շրջանը փայլուն կերպով աւարտելէ վերջ, քանի մը տարի հոս ուսուցչական պաշտօն վարած է, դպրոցական վարչութեան համակրութեան արժանանալով։ Մեր շնորհաւորութիւնները։

×

Յունվար 30ին Գումգաբու Մայր Եկեղեցւոյ մէջ տեղի ունեցաւ պսակադրութեան հանդէսը Օր. Իսկուհի Մուրատեանի Տիար Պետրոս Բարսեղեանի հետ, կնքահայրութեամբ փեսին եղբօր Տիար Գէորգ Բարսեղեանի։

×

Երկուշաբթի օր Կէտիկ Փաշա, Նաւասարդեանց բնակարանին մէջ կատարուեցաւ ամուսնութիւնը Տիար Սամուէլ Նաւասարդեանի Օր. Սոֆի Գարաքէօզեանի հետ՝ կնքահայրութեամբ Տիար Հրանդ Փէշտիմալճեանի։ Պսակի խորհուրդը կատարեց Վեր. Ս. Պ. Շմաւոնեան։ Արարողութեան ներկայ էր Տօքթ. Ճ. Փ. Կրին։

×

Երկուշաբթի օր Պարտիզակի Ս. Յակոբ եկեղեցիին մէջ կատարուեցաւ ամուսնութիւնը Տիար Մերկեր Յ. Պետրիկեանի Օր. Սիրաղարդ Յ. Խաչմանեանի հետ։

ՄԵՐ ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐԸ

Տ. ԿՈՐԻՒՆ ՎՐԴ. ՍՐԱՊԵԱՆ (Սկիւտար).— Ձեր նշանակած տեղէն առաքեցինք թանկագինը։

ԳԷՈՐԳ ԷՖ. ՍԷՖԷՐԵԱՆ (Միւֆթիզին).— Ձեր բաժնեգինը գանձեցինք նշանակուած տեղէն։

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ (Ռոտոսթօ).— Երկու ոսկիէն զատ ուրիշ դրամ չենք առած ամեւին։

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ԷՖ. ՂԱԶԻՆԵԱՆ (Թոքատ).— Ստացանք 4½ Օսմ. ոսկին ի հաշիւ Մանչուրիկի տեղւոյդ բաժանորդներուն։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ
Կ. ՊՈԼՍՈՅ

(1905 Փետր. 3 Ուրբաթ)

ՑՈՐԵՆ

Զերմակ Առաջին օտան		41½	ղր.
» երկրորդ	»	40½-41	»
Մալրիւթ	»	36-38	»
Զավտարը	»	34	»
Սէբթ առաջին,	օտան	41½	ղր.
» միջին տեսակ		39½-40½	»

Այսօր ժամանեց 4 վագոն ցորեն Ա. Նաւով։

ԱԼԻՒՐ

Ֆնգական քըրմա Ա. պարկը		76	ղր.
»	» Բ.	» 71-72	»

ԲՆՓ

Օտան 20 փարա։

ԳԱՐԻ

Քէօսթէնճէ 14-14¼ ղր. գրիւք
Մէրսին և Բուլկէի 13-13¼ ղր. գրիւք։

Ա. Զ. Դ.

Պատիւ ունինք ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ մեր գործառնութեանց յարատեւ աճման և տեղւոյն անձկութեան պատճառաւ ի գլուխ մեր պատ. յաճախորդաց յառաջիկայ 6/19 Փետրվար 1906էն սկսեալ մեր գործատեղին պիտի տեղափոխուի Սիրքէճի, Թիմաւր փողոց, Փալլի խան։

Անատոլուի երկաթուղւոյ
Փոխադրութեանց յանձնակատար
ՊԼԷՅՐ ԳԷՄՊԼ ԵՒ ԸՆԿ.

Կ. Պոլիս 1/14 Փետր. 1906
Պաղչէ-Գաբու, Էնի խան 3—3

ՍԷԼԱՄԼԸԳ ՌԵՍՄԸ ԱԼԻՍԻ

Տիւնքի Ճումաա կիւնիւ Սէլամլըգ ռէսմը ալիսի Համիտիյէ ճամիի շէրիֆինտէ իճրա պույրուլմուշ տըր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԹՈՒՐՔ ԵՒ ՊԱՐՍԻԿ առեւտրական դաշնագիրը և մաքսային սակացոյցերը, որոնք երկու կողմի պատուիրակներուն կողմէ ստորագրուած են, Արտաքին գործոց Նախարարութեան կողմէ մատուցուեցան Մեծ-Եպարքոսին։

ՇՈՒԷՏԻ Վիլհէլմ իշխանը որ գրաւական պատյայի համար Գոնիա մեկնեցաւ, երկուշաբթի օր Պոլիս պիտի դառնայ։ Իշխանը պիտի այցելէ նաեւ Հէրէքէի կայս. գործարանը։

— Իզմիրի մէջ պատրաստութիւններ կը տեսնուին արժանավայել պատիւներով ընդունելու Վիլհէլմ իշխանը, որ մինչեւ Ուշագ, Գոնիա և Սպարթա ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ. յետոյ Պոլիս դառնալով ներկայ պիտի գտնուի գերմանական դեսպանատան մէջ Վիլհէլմ կայսեր ամուսնութեան 25րդ տարեդարձին առթիւ տրուելիք հանդէսին։

ՄԱՔՍԱՏՈՒՆՆԵՐԸ.—Սապահ յիշելով մաքսային վերատեսչութեան այն որոշումը թէ որպէս զի մաքսատանց մէջ ապրանքները խոնուելով գործողութիւնները չյապաղին, Պոլսոյ կողմի վերաբերեալ ապրանքները պէտք է Պոլսոյ մաքսատունը հանուին և Ղալաթիոյ կողմիններն ալ Ղալաթիոյ մաքսատունը, կ'ըսէ թէ եւրոպական նաւահանգիստներէ եկող կարգ մը չոգենաւեր այդ տրամադրութիւնները նկատողութեան չեն առներ և ապրանքները խառնիխուռն Ղալաթիոյ քարափը կը հանեն, ուրկէ Պոլսոյ կողմինները Պոլսոյ մաքսատունը փոխադրելու համար վաճառականները թէ' ժամանակ կը կորսնցնեն և թէ աւելորդ ծախքեր կ'ընեն։ Սապահ այդ առթիւ շոգենաւային Ընկերութեանց գործակալներուն ուշադրութիւնը կը հրաւիրէ՝ ծանուցանելու նաւապետներուն որ ապրանքները իրենց «ըօնէշըման»ներուն պաշտօնակալութեանց համաձայն կա'մ Ղալաթիոյ և կամ Պոլսոյ քարափները պարպեն, փոխանակ խառնիխուռն վիճակի մէջ Ղալաթիոյ քարափը հանելու։ Այդ մասին մաքսային վերատեսչութեան ալ ուշադրութիւնը կը հրաւիրուի։

ԴԱՆԻՈՅ Քրիսթիան Թագաւորին, այսինքն Յունաստանի թագաւորին հօր մահուան առթիւ վաղը հոգեհանգիստ պիտի կատարուի հելլէն դեսպանատան մատրան մէջ։

ՑՈՅՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆԸ.—Ֆէնէրի պատրիարքարանին պաշտօնաթերթը Պոլսոյ թեմին կրթական վիճակը կը պարզէ 1905 տարւոյն մէջ։ Դպրոցներուն թիւն է 72 որոնց 64ը նախնական, իսկ 8ը բարձրագոյն։ 405 ուսուցիչ և ուսուցչուհի կան, որոնց 164ը բարձրագոյն վարժարաններ կը դասաւանդեն։ Աշակերտներու համագումար թիւն է 13,217 հոգի, որուն 2612ը բարձրագոյն վարժարաններու մէջ, իսկ մնացեալը նախնականներու մէջ։ 1905 տարւոյն մէջ Պատրիարքարանը սատարեց 46 հազ. Ֆր. Ֆէրման, զաւառներու զանազան կողմերը դպրոցներ, վարժարաններ և զանգակատուններ շինելու համար։

ՊԵՏԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴԻՆ քաղաքային ճիւղին մէջ, խորհրդակցութիւններ կատարուեցան հնութեանց մասին ձեռք առնուելիք կարգ մը միջոցներու վրայ։ Կայս. Թանգարանին Տնօրէն Համտի պէյ ալ, եղած հրաւէրի մը համաձայն, ներկայ գտնուեցաւ այդ խորհրդակցութեանց։

ԱՒԱԶԱԿՈՒԹԻՒՆ. — Հաղորդագրութիւն պէյի հրամանատարութեան տակ գտնուած զինուորական ջոկատ մը, Բալըքլը գաւառակին Գըրգըլը գիւղը գտած ատեն, ճամբուն հանդիպեցաւ 17 հոգիէ բաղկացած աւազակներու խումբի մը, որով ընդհարում տեղի ունեցաւ. այդ միջոցին աւազակներուն միացան 20 հոգինոց ուրիշ խումբ մը։ Ընդհարումին հետեւանքով, աւազակներէն 11ը մեռան. իսկ միւսները գիշերուան մթութենէն օգտուելով փախան, սակայն խուզարկու կը հալածուին։

ՍԵՐԳԻԱԿԱՆ դեսպան Մ. Սիմիչ երէկ Պէլկրատ ուղեւորեցաւ Արեւելեան Ճեպընթացով։

ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ՊԱՇՏՕՆԵԱՆԵՐՈՒ պարտականութեանց մասին խօսելով Սթամպուլ կ'ըսէ.—Ամենէն առաջ նրկատի առնուելիք խնդիրն է աղտեղութեանց վերցուիլը, ինչ որ անհրաժեշտ է փողոցները առողջապահական պահանջմանց համաձայն մաքրելու համար։ Աղտեղութիւնները վրան բաց փոքր սայլերով կը փոխադրուին, մինչդեռ պէտք է որ վրան գոց սայլերով տարուին։ Մանաւանդ Բերայի Մեծ Փողոցը. բոլոր աղտեղութիւնները գալով կը թափուին, յետոյ քալող՝ հասարակութիւնը քալելով այդ աղտեղութեանց մէջ հետքեր կը ձգէ, պէտք է որ ատոնց համար մասնաւոր ապահովութիւն և ապաստանարան գործածուին։ Բերայի Մեծ Փողոցին, Հօպայ ամեն ատեն կեղտոտ եղած պէտք է ըսել թէ քաղաքին ամենէն հանրային փողոցն է։ ...

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՅՏԸՆԷՐ.— Շիրքէթի մաւնաւորներուն մէկ գործաւորը Հասան, ազգի գիշեր օպաններուն գանուեցաւ Դ.ալաթիո, Թրամուէի պողոտային վրայ։ Ոստիկանութիւնը քննեց դիակը և հաստատեց թէ ձախ աչքէն ստացած դաշոյնի հարուածէ մը մեռած է։ Հեղինակը յայտնի չըլլալով կը փնտռուի։

— Օրթագիւղի մէջ, կառապան Սթեփան իր խարթ աղուն Տիմիթրիի հետ երբ հայոց եկեղեցիին փողոցէն կ'անցնէր ազգի գիշեր ժամը 2ին, Տիմիթրի 5 դրուշ կ'ուզէ Սթէփանէն, ան կը մերժէ որով կռիւ մը կ'ըլլայ ու Սթէփան իր խարթ աղան ուսէն կը վիրաւորէ։

—Ֆէրիգիւղի Ջրանկիրներէն Գէորգ, Թիւյուրզ Մէհմէտ, կառապան Նէճիպի աղան Խալիլ, ազգի գիշեր, Աղաճամիի կողմը իրարու հետ կռիւի բռնուելով, Մէհմէտ ուսէն վիրաւորեց Գէորգը։

— Էսկիշէհիրի Պէրքէօյ Նալա գիւղին մէջ, Յունվար 12ին ահիր մը գործուեցաւ։ Նոյն գիւղէն Քէնըքեան Ցավերի զաւակները Յարութիւն, Խաչիկ, Գրիգոր և Ռուբէն և գործեալ նոյն գիւղէն Միքայէլեան Դաւիթ ու եղբայրը՝ Ցովսէփ, կռուի մը բռնուեցան։ Առաջին չորսը դաշոյնով սպաննեցին Դաւիթը և վիրաւորեցին Ցովսէփը։ Այդ միջոցին Խաչիկ ու Ռուբէն ալ ծանրապէս վիրաւորուեցան։ Ամէնքն ալ ձերբակալուելով դատական պաշտօնեաներու յանձնուեցան։

ՀՐԴԵՀ. — Գավալայի քաղաքին մէջ, Յունվար 22ի գիշերը, հրդեհ ծագեցաւ Նպարավաճառ Զախարիայի խանութէն։ Կրակը տարածուելով այրեցան 4 տուն, 3 փուռ, դեղարան մը և 25 խանութ. նաեւ 4 խանութ, մէկ օրճարան, երկու տուն և ախոռ մը մասամբ այրեցան։ Ապահովագրական ընկերութեանց վնասը 6—7000 ոսկի կը հաշուուի։

ԿՆՈՋ ՄԸ ԽՈՐՀՐԴԱՒՈՐ ԱՆՀԵՏԱՑՈՒՄԸ. — Աստարադէն կը գրեն.— Բաղաքիս, կիրակի առաւօտուն մաուներեցաւ, կայարանապետին կնոջ անհետացումը։ Առաւօտ, կայարանապետը Մ. Պամպէվսքի իր գրասենեակը, պաշտօնին գլուխը, ներկայ գտնուելու կառախումբին մեկնելուն։ Կինը մինակ ձգած էր սենեակին մէջ, որ հանդարտօրէն կ'զբաղէր իր արդուզարդով։ Ժամ մը ետք հոգածութիւն եկաւ և մարդ չգտաւ ո'չ խոհանոցը, ո'չ բակը, որպէս զի հացը տայ։ Այս միջոցին վեր ելաւ Մ. Պամպէվսքի, որ նախ զինեց ապաստարանին բուժակայութիւնը և յետոյ երբ սենեակ մտաւ սարսափահար եղաւ, տեսնելով կինը դիակնացած պառկած անկողնին վրայ, բէվոլվէրի գնդակով մը կուրծքը ծակուած։ Անծանօթ է պատճառը այս յուսահատութեան, զօր ոչ մէկ բանէ կարելի էր նախատեսել, քանի որ Տիկին Սթանիսլաւս Պամպէվսքի ծանօթ էր, իբր վախկոտ, ոչ ալ և մեղմաբարոյ կին մը, ինչպէս հօն Նիժնիյ Նովգորոդի մէջ ալ, ուր կը բնակէր ամուսնանալէ առաջ հօրը՝ ճարտարապետ Մ. Բանեւայի հետ։ Նշանակելի պարագայ մը կայ թէ, կայարանին շէնքին մէջ պայթիւնի ձայն չէ լսուած, հակառակ գիւմանները և այլն նոյն իսկ առամի սենեակին առաջ կը գտնուէին։ Հազիւ 25 տարու կար անձնասպանը, որուն յուղարկաւորութիւնը կատարուելով մահուանէն 6 ժամ ետք, թաղուեցաւ, առանց դիւղընութեան և այլ օրինական գործողութեանց, այլ միայն մահուան վկայագրին վրայ։

—Օսման անուն անձ մը ազգի գիշեր Թօփհանէի քարափէն ծով նետուեցաւ, բայց ազատուեցաւ։

ԽԱՂԱՄՈԼՆԵՐ.—Բերա, Ֆէրիգիւղ, Էֆքիար օղլու խան բնակող անգործ դասէն. հայ-կաթոլիկ Յովհաննէս Շահինպարեան, Գրիգոր և Սրուանդ, ազգի գիշեր նոյն կողմերը Յավսէփի սրճարանին մէջ երբ խաղամոլութեամբ զբաղած էին, ձերբակալուեցան ոստիկանութենէն։

ՆՈՒԱԳԱՐԱՆՈՎ ԳՈՂՈՒԹԻՒՆ. — Միթիլլէնէն կը գրեն. — Անցեալները Մոյճրաս անուն յայնի մը տանը առաջեւ, կեղծոն անձ մը, գողեր գիշեր տանն կը սկսին լաթէրնա նուագել. այդ միջոցին տանը պատուհանէն երկաթները կը կտրեն գործիքներով. արդարեւ նուագարանին ձայնէն կատուհիները ազմուկը չի լսուիր, սակայն տնեցիներէն մէկը հիւանդ ըլլալով չէր կրնար քնանալ, որ իրողութիւնը իմանալով լուր կուտայ տանտիկնոջ։ Կինը դրացիներուն ձայն կուտայ, լաթէրնան կը շրջւնակէ, բայց վերջապէս գողերը փախչիլ կը հարկադրուին։

ՓԼՈՒԶՈՒՄ.— Պոլսոյ Յաթիհ Թաղին մէջ, ազգի գիշեր տուն մը փլաւ։ Հոն բնակող ձիադարման Բալիոս ու Հասան և եօթը ձիեր փլատակներուն տակ մնացին։ Ոստիկանութիւնը իսկոյն օգնութեան փութալով Բալիոս ու Հասանը ազատեց, իսկ ձիերը մեռած գտնուեցան։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՄԱՏՐԻՏ, 15 Փետր.—Կամ Թաթէնպուխ անակցութեան մը մէջ յայտարարեց թէ Ֆրանսա արդէն ոստիկանութեան իրաւունք կը գործադրէ կարգ մը տեղեր, որով բաւական ազդեցութիւն մը ունի Մարոքի վրայ։ Ասկէ զատ Ֆասի մէջ ունի զինուորական մարմին մը, որով պիտի կրնայ Մարոքի բանակին վերակազմութեանը ձեռնարկել, եթէ Մարոքի կառավարութիւնը ուզէ։

—Սպանիական երկու յածանաւեր Մար—Շիքա ժամանեցին։

ՊԷՐԼԻՆ.—Մամուլը տ'լ ունի կը շեշտէ իր կծու լեզուն, ըսելով որ անվիճելի սկզբունք մըն է թէ Գերմանիա պէտք է հաւասար իրաւունքներ վայելէ բացարձակապէս անկախ երկրի մը մէջ, և իր բարի կամքէն միայն կախում ունի դիրքութիւններ ընծայել։ Բայց կէսպաշտօնական և նոյն իսկ պաշտօնական թերթերու մեծ մասը ընդհակառակը ճիգ կը թափէ հաստատելու համար որ Գերմանիա պիտի պահէ Նախապէս որոշած իր այն խօսքը թէ պէտք է նախ ժողովի երթալ, հաշտելու համար՝ ամէն Տէրութեանց հանդէպ Գերմանիոյ առած բարեկամական տրամադրութիւնները։

ԲԱՐԻԶ.— Թանճէրի Ֆրանսական դեսպան Մ. Սէն Ռընէ Թայյանտիէ ուրիշ տեղ մը պաշտօնի պիտի կոչուի եղեր՝ առանց իր Կառավարութեան հաւանութեան զերման դեսպան Կոմս Թաթէնպախի այցելած ըլլալուն համար։

ՆԻՒ—ԵՈՐՔ. — Էքուատորէն կը հեռագրեն թէ Քոլոմպիոյ ծովեզերքին բոլոր քաղաքները, Թումաքօյի և Պուէնավէնթուրայի մէջէ, կործանեցան Թաթաուր միջոցին ալիքներու խուժելէն, որուն յաջորդեց երկրաշարժ մը։ Թումաքօյի մօտ մինչեւ հիմա եօթանասուն դիակներ գտնուեցան։ Շատ տեղ գետինը ճեղքուեցաւ և աւերներ թաղուեցան. նաեւ ամբողջ գիւղեր քշուեցան։

—Օտար պանքեններու մէկ քանի ներկայացուցիչներ մօտերս Նիւ—Եորքէն չոգենաւ պիտի ելլեն՝ Ճարոն ուղեւորելու համար։ Ատոնց ուղեւորութիւնը սեղանատնական գործի մը համար է։

ՎԻԷՆՆԱ.—Աւստրիոյ Երեսփ. Ժողովը չարունակեց զինուորագրութեան օրէնքին վիճաբանութիւնները։ Պաշտպանողական նախարար Մ. Շոնէի բացատրութիւն մը տրտմանեց որ նաւաց ջերմոցին ծափերով ընդունուեցաւ։ Նախարարը ըսաւ.—«Բացարձակ ու անկեղծ կերպով պէտք է պարզեր այն կոյսին վիճակը ուր կը գտնուին մեր գործերը։ Բոլոր միւս Պետութիւնները նոր թնդանօթներ ունին. նոր թնդանօթներու համար օրինակ մը ունինք, սակայն Խորհրդարանը ատկաւին չքուէարկեց կառավարութեան ուզած վարկերը՝ այդ մասին պէտք եղածը գործադրելու համար։ Մինչդեռ միւս բոլոր Պետութիւնները մեր շուրջը կը ջանան իրենց նաւատորմը զարգացնելու, մենք չենք կըրնար միեւնոյն բանը ընել։ Լաւ ծրագիր մը ունինք այդ նպատակին համար, սակայն գործադրութեան միջոցներէն զուրկ ենք»։ Երեփ. Ժողովը վերջնականապէս ընդունեց զինուորագրութեան օրէնքը։ Նիւթէն ետքը Նախարարապետ Պառօն Կաուչ, գերման կուսակցութեան՝ մէկ հարցապնդումին պատասխանելով, ըսաւ թէ կառավարութիւնը 1867ի օրէնքներուն հիման յարած է և կը պահպանէ աւստրիական նախկին նախարարութեանց Հունգարիոյ հետ սահմանած տրամադրութիւնները։ Նախարարապետը յայտարարեց նաեւ թէ Հունգարիոյ կառավարութիւնն ալ իր կողմէ միջոցներ ձեռք պիտի առնէ՝ գործադրելու մաքսային սակացոյցը և զանազան Պետութեանց հետ առեւտրական դաշնագրութիւնները։ Ուրիշ հարցապնդում մըն ալ կ'առաջարկէ Նախարարութեան հարկ եղած ձեռնարկը ընել՝ Սերպիոյ հետ վէճը կարգադրելու համար։

ՊԵՏԵՐՍՊՈՒՐԿ.— Ռուս կ'ըսէ թէ ներքին փոխառութեան թուղթերը որպուած են արդէն։ Նախապէս հրապարակ հանուած ներքին երկու փոխառութեանց թուղթերու արժէքէն քառապատիկ աւելի նուազ է այս թուղթերու արժէքը։

—Կը հերքուի այն լուրը թէ ամերիկեան ընկերութիւն մը մենաշնորհ ձեռք բերած է, երկաթուղի մը շինելու Սիպիրիոյ և կեդրոնական Ասիոյ մէջ՝ 400 միլիոն րուպլի դրամագլուխով։ Այդ տեսակ առաջարկութիւն մը եղաւ ռուս կառավարութեան, բայց մերժուեցաւ։

ՈՒԱՇԻՆԿԹԸՆ.—Թուրքիէի Նախագահը ուղեւորութիւն մը պիտի կատարէ հարաւային նահանգներուն մէջ։

ԲԱՐԻԶ.—Տանժէրբերքի թագաւորին յուղարկաւորութեանը ներկայ գտնուելիք ֆրանսական պատուիրակութիւնը Բարիզէն ճամբայ ելաւ՝ ըստ պետական պատուիրակութեան հետ։

—Բեղեր պոլսեցէն կը հեռագրեն թէ Զարաւէն հիւանդ է։

—Տերանսվալին մէջ հանրապետական կուսակցութեան խումբերը միակ ընտրելի նշանակեցին Մ. Անթոնէն Տիւպոն իբրեւ տեղնապետ Տերանսվալին, փոխանակ Մ. Ֆալիէրի։

—Անգլիոյ արքունեաց հրամատարը Եռամորտ Թագաւորին շնորհակալութիւնները հաղորդեց Բարիզի քաղաքապետութեան Խորհուրդին նախագահին՝ Լոնտոնի քաղաքապետական խորհրդականներուն նկատմամբ Բարիզի մէջ եղած ջերմագին ընդունելութեանց համար։

ՊԷՐԼԻՆ.—Գերմանիոյ կայսրուհին ցրտառութեան հետեւանքով անհանգիստ ըլլալով, սենեակէն դուրս չելլեր։

ՔԻԼ.—Վիլհէլմ կայսրը իրիկուան հոս ժամանեց։

ԼՈՆՏՈՆ.—Բէքինէն կը հեռագրեն Թրիպունաի թէ Չինացիները չատ դժգոհ են՝ Մանչուրիոյ մէջ վարչութիւնը փոխուելէն. կ'ամբաստանեն Ճափոնցիները թէ Եւրոպացիներուն ունեցած բոլոր պաշտօնները ձեռք անցուցած են եւ իբրեւ պարտաւոմներ կը նկատեն Չինացիները։

—Բօռ—Սայիտէ կը հեռագրուի թէ Կարմիր Ծովուն մէջ բուռն փոթորիկ մը կը տիրէ և բոլոր նաւերը ապաստանած են Սուէզի ջրանցքին մէջ։

ԱԹԷՆՔ.—Երեսփ. Ժողովը լուծուեցաւ։ Նոր ընտրութիւնները Ապրիլ 8ին պիտի կատարուին։ Երեսփ. Նոր Ժողովը Մայիս 3ին պիտի գումարուի։

ԴԱՇԻՐԷ.—Կայզեր իշխանը և իշխանուհին մարտին Դաշիրէ ժամանելով, Խտիվին հիւրերը պիտի ըլլան։

ԲԵՐԱՅԻ ՍԻՐՔԸ
CIRQUE DE PÉRA

Սիրքին Տնօրէնութիւնը կը ծանուցանէ թէ վաղը ցերեկ և իրիկուն երկու վերջնական չքեղ ներկայացումներ պիտի տրուին Սիրքին մէջ, Tournée parisienne Gyp կողմէ, որ արդէն իր պէսպիսութիւններով լեցուն ներկայացումներով, գոհ ձգեց Բերայի թատերասէրները։ Ժիրէն, Ժազ ամուսիններէն և խումբին միւս անդամներէն զատ, այս երեկ ներկայացումներուն պիտի մասնակցին նաեւ Նէլլի-Նէլլիները և Օր. Տէլքէն։

*** Սիրքին Տնօրէնը Պ. Ռամբաէլ այս օրերս Ռուսիա գացած է, պայմանաւորուելու համար Cirque Herman անուն ռուսական գլխաւոր խումբի մը հետ, որ մօտ օրէն մայրաքաղաքս կը հասնի, Բերայի Սիրքին մէջ նոր ներկայացումներու սկսելու համար։

ՍԱԿԱՐԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆԸ

3/16 Փետրվար 1906

ՕՍՄ. ՄԻԱՑԵԱԼ ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	Օ. Ո.	102.19
Երէկուան էն բարձր գինը	»	102.24
» էն վար գինը	»	102.19

ՌՈՒՄԷԼԻԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ

Երէկ իրիկուան գոցուեցաւ	ֆր.	142.—
Երէկուան էն բարձր գինը	»	142.25
» էն վար գինը	»	142.—

Շիրքէթը Խայրիէ	Օ. Ո.	36.—
Միթիլլէի Պանքա		6.—
Սելանիկի »	ֆր.	188.—
Թումպրոպոլ	Ա. Ո.	10.06
Քարաուս Բրէվլիեժիէ	ֆր.	137.—
» Օրաինէս	»	116.—
Իզմիրի քարափ	»	595.—
Օսմ. Ապահով. Ընկ.	Օ. Ո.	4.12½
Թրամվայի բաժնեթուղթ	»	7.55
» պարտաթուղթ	ֆր.	486.—
Տէրքոսի ջուրի ընկ.	»	295.—
Անատոլ. Երկ. բաժնեթ.	Ա. Ո	18.80
Քարափ Կ. Պոլսոյ	ֆր.	515.—
Քրէտի Ֆոնսիէ էմիսս. 1886		329.50
» « » 1903		271.50
Թրանսվալ		54.—

ՅՈՒՆԱԿԱՆ ԹՈՒՂԹԵՐ

Ցունական փոխառութիւն	ֆր.	264.—
Պանք Նաս. Կրէտ.	»	433.50
» » » Նոր	Օ. Ո.	4.06
Լաւրիոն	ֆր.	59.50

ԴՐԱՄՆԵՐՈՒ ԸՆԹԱՑՔԸ

Օսմ. ոսկին 100 ղր.էն	Ղ. ֆր.
Ֆրանսական ոսկի	87.20
Անգլիական ոսկի	109.39
Ռօլ	90.20
Մէճիտիյէ արծաթ	108.03
Պօլսի Թըթմալլիք	8.67
Քրիմէց	51.—

ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ

Լոնտոնի վրայ չէք	ղրշ.	110.05
Բարիզի » »	ֆր.	22.85
Վիէննայի » »	քուրոն	21.86
Պէրլինի » »	մարք	18.63

ՀՐԱՆՏ ԴԱՄԻԱՆՈՍԵԱՆ

ՄԻՄՈՍԻՆ ՕՐԱԳԻՐԸ

Երուանդայ Օտեանի՝ մեղաւորի և անիրաւի, Թուղթ զղջման և ապաշխարութեան՝ առ սրբակրօն ընթերցողս և ընթերցուհիս «Մանզումէի Էֆքեար» պաշտօնաթերթին հայաթերթին, որ տարածեալ է ի սփիւռս աշխարհի և վաճառի ի գին տասնից դանկաց։

(Բաժնեգինը կանխիկ վճարողներուն՝ ողջո՜յն).—

Պատիւ ունիմ (չատ մարդիկ գիտեմ որոնք չեն կրնար այս երկու պարզ բառերը գործածել) ծանուցանել արդէն հասարակութեան թէ՝ դեռ մինչեւ անցեալ չաբաթ իրիկուան անբարոյական մէկն էի, սակայն, այսօրուընէ իսկ սկսեալ բարոյալից մէկն եմ։

Քառասուն օր՝ մեղաւոր, մէկ օր... երկնաւոր, —կ'ըսէ Եանասի ջուրէն առնուած... մոլորական եղող առած մը. ասոր թէ ինչո՛ւ չատ կ'ինէր մինչեւ քառասուն տարեկաններն մեղաւոր կը մնան և քառասունմէկէն... անմեղ կը դառնան, որովհետեւ իրենց գործելիք մեղքերը նուազ... համեղ են ա՛լ։

Եթէ Վարf Սոբոցի ընթերցող մըն էք եղած, գիտնալու էք թէ՝ Ս. Օգոստինոս աշխարհիս վրայ ամէն բան ըրաւ և երբ ալ ընելիք բան մը չգտաւ, այն ատեն ալ, մի՛չա նոր բան մը ըլլալու համար... սուրբ եղաւ, մինչ անկէ առաջ... թուրբ անգամ չէր։

Իսկ, Մարիամ Մագթաղենացի՝ մեղայի գալէ առաջ, չատ մը մը մարդիկ իր ապէին մեղայի բերաւ։ (Տես Մատթէոս Աւետ. գլ. Ժ. համար 12)։

Մեղաւորուհի մըն էր ան երբեմն, սակայն սրբուհի մը եղաւ այսօր, որովհետեւ ան ալ ինծի պէս ըրաւ և կամ... ե՛ս իրեն պէս ըրի։

Ես ալ մեղաւոր մըն էի երէկ, բայց այսօր, ծնրադիր զղջամ կը հայցեմ երկնաւոր Հօրմէս և երկրաւոր... ընթերցողներէս, բոլոր այն բաներուն համար... փիս, զորս որքանալով մատոնեայ յանդգնեցայ գրել այս էջերուն մէջ... թեմիզ, և գրելս, ուրկէ խենդառական անբարոյականութիւն մը կը հոսէր միայն, ասկէ վերջը մեղք ու բարոյական պիտի արտադրէ լոկ, որով ճակատագրեալ կը հրաւիրեմ ժամանակակից բոլոր բարոյալիցները ու անբարոյալիցները, որպէս զի ամէն չաբաթ աստ կարդան յօդուածներս, —առաջիններ՝ եթէ կ'ուզեն բարոյական ստեղծել և վերջիններ՝ եթէ չեն ուզեր իրենց գիտցած բարոյականը մոռնալ։

×

Անցեալ օր, մեր համայնքային մեծաւուրն բարոյագէտ Բիւզանդիոն Որդիին հանդիպեցայ, որ ռեզառտարասիլ անձրեւին տակ ճիշդ մէկ ժամ երեք քառորդ գրականաբար գլուխս չինելէ ետք գրականութիւնով՝ եզրակացուց վերջապէս ուժգին հարուած մը տալու պէս կանակրը,

—Պարո՛ն, գրականութիւնը նուիրական տաճար մըն է։

—Այո՛, պարո՛ն, պատասխանեցի վեհմօրէն, գրականութիւնը նուիրական տաճար մըն է, դուն անոր՝ ժամկոչը և ես՝ լուսարարը։

—Ջեվզէf...։

Թէև այս բառը մեկնաբ ըրաւեցաւ, սակայն ես գուչակեցի. և իմ կարգիս՝ պահ մը խորհեցայ մեկնաբ պատասխանել.— «Տէրացո՛ւ». — սակայն այս բառը երբեք նախատինք մը չէր կրնար ըլլալ, քանի որ անիկա գրականութիւնը իբր տաճար մը կ'ընդունի, որով՝ իրեն համար բաւական խաչոր պատիւ մը պէտք է ըլլայ... ծիրացու ըլլալը հետ։

—Աս չաբթու ինչո՛ւ չես գրեր, հարցուցին չատեր անցած չաբթու փափկանկատ հետաքրքրութեամբ մը. արդեօք վաճառեցի՞ն քեզ...

—Չէ՛, ակարեն։

—Ուլե՛մէ։

—Որովհետեւ այս չաբթու գործած մեղքերուս վրայ կուլամ կոր, պատասխանեցի լալահառաչ՝ զգեստներս պատռելով և մոխիրի վրայ նստելով, — ցաւ ու վիշտ արտայայտող զոյգ մը հնադարեան սովորութիւններ, որոնց առաջինը բաւական սովորական էին մեր նախնիքներուն, որոնք բարեբաղդաբար «պօնժուր» կամ «բռաւէնկօթ» չէին հագներ։

×

...Մալխարայեն մեծանուն գրագէտ մը՝ որ ծնած է լոկ ապացուցանելու համար աշխարհի թէ Մալխարայէն ալ գրական դդում կ'ելլէ և որ Ջաւերին ու Մեծուդին միայն ճերմակ օձիք կ'անցնէ վիզը՝ ի նշան նշանաւոր բանաստեղծ մը ըլլալուն —հո՞րկ է անուանել— Ա՛ռ-որ-առչեւ Թարթինթինեան, անկապաչա դպրոցէն ելած գրագէտ, բարեհաճեր և իր ճաճճարոյր յօդուածներէն մէկուն մէջ գրկատցեր է գիրս... «խենդ-ռաք» անուանելով առանց գիտնալու որ մեր հանրածանօթ Թըռաբանին բա՛ն իսկ... Մալխարացի է։

Ալփիար՝ իմ աղէ կատակներէս՝ իր պարկեշտութեանը մէջ վիրաւորուած՝ գայթակղած չղիկէ ճիչերով ինկաւ Բիւզանդիոն Հօր գիրկը... ա՛յս առ... րբքին,

—Զխացնած չուն, անամօթ որիկա՛յ, վարնա՛ց գուեչադզիր... պռռչալէն երեսիս։

Իրիկնադէմեան օրաթերթը՝ զայն իր բաղաւկներուն մէջ գրկելով—այսինքն՝ Ալփիա՛րը—բարոյական սուսերէ հըռսակեց զայն, առաջարկելով որ պէտք է աղջիկներու վարժարաններուն մէջ բարոյախօսութեան վարժապետ կարգել զայն,—այսինքն՝ Ալփիա՛րը։

Կ'իմանամ թէ ընթերցողներէս ոմանք չատ վրան բաց տեղերը...՝ չինակեան մելանով ծածկելէ ետքը՝ ատեն կը տանին եղեր թերթը։

Բոլոր դիմացս ելլողները՝ ամէնը մէկ՝ երեսս վար կ'առնեն, բայց ես միշտ զգուշութիւնը կ'ունենամ ծակելու և իմ երեսս գետնէն վերցնելով նորէն երեսս անցընելու։

Հալա խմբագրապե՛տս, որ՝ թէ՛ իմ սիրտս և թէ՛ իր սիրտը չկոտրելու դժնդակ կացութեանը մէջ կը գտնուի։

—Սիրելի՛ս, կ'ըսէ օրը քանի՜ չորս անգամ, այսինքն մէկ ժամը՝ մէկ անգամ, չեմ ըսեր որ աղուոր չէ, բայց եթէ չգրես՝ աւելի աղուոր պիտի ըլլայ. ասանկ անբարոյական բաներ մի՛ գրեր, մարդ եղի՛ր։

×

...Եւ խո՛չ որ, ասկէ ետքը մարդ պիտի ըլլամ եւ ա՛լ Պարոյր Բէչեանը իմ քովս դժոխքին հալերուն արժանի անբարոյական տարրած մը պիտի նկատուի։

Ասկէ վերջը հեռո՛ւ ինէ հայու կնիկները եւ հօրամ սպասուհիները, հեռո՛ւ ինէ անոնց հաւթքերուն քուրջերը եւ «Թուանիր»ները անոնց, հեռո՛ւ ինէ աղուոր կիներուն տարիկները, Զիլատահան վրդ. ին ճաթած գլուխը և Մաուգոփեան ոէրպապայինմ՝ կնկանը երեսէն գլխուն գալիքները, հեռո՛ւ ինէ բոլոր անբարոյական նիւթերը. — Նզո՛վք եւ անաթէմա անոնց հասցէին. (հասցէ մը՝ որ ո՛չ Պոլսէին, ո՛չ ալ Անիւէւին մէջ գոյութիւն ունի սակայն,

Ասկէ վերջը կրնամ չատ մը անբարոյական բաներ ընել, ու տեսնել, պալտըզիս հետ սիրաբանել եւ բոլոր սպասուհիներուն hաrծ նստել. սակայն չեմ կրնար ատանք գրել, ինչու որ այդ բաները ընելը բնաւ մեղք չէ, բայց գրելը՝ մահացու մեղք մը կը սեպուի։

Ասկէ վերջը Աստուա՛ծ չընէ որ գրիմ տող մը իսկ, որուն վրան կամ ասոր կը բաց մնացած ըլլալ.— մարդիկ կըրնան աշխարհի մէջ չատ մը վրան-բաց բաներ ընել, սակայն չեն ուզեր ատանք կարդալ, որպէս զի ... գլխէ չելլին։

Երբ խելացի մարդու պալուչ ըսէք, կը խնդայ, բայց փորձեցէք անգամ մը ապալչի մը՝ պա՛լչ ըսել...։

Սակայն, մեղա՛յ, աղաչե՛մ զձեզ, ներեցէ՛ք բոլոր գործած մեղքերուս, որպէս զի ես ալ երկնից արքայութեան արժանի ըլլամ... Պարոյր Բէչեանի հետ։

Ասկէ վերջը, բոլոր մեր անմեղ կոյսերը, բարոյալից տիկինները, գայթակղած աղաները, Եսաեանին չնորհազեղ աչակերտուհիները, Գալֆաեանին որբանոցին սանուհիները, մանկական պարտէզներու բոլոր կարճ գուլպայով մանուկները, Հօմ Սքուլի պարկեշտ ... նաբուրիները, Նիկողոսեանի եւ Բագրատունիի վարժարաններուն բոլոր երկնաթափ սանուհիները կրնան անվեհեր կարդալ գրածներս՝ առանց իրենց ճակատներուն վրայ զգալու ամօթխածութեան կարմիրը... որ Պոն— Մարշէէն չի գնուիր։

Բարոյալից գրականութեան անխոնջ մշակ մը պիտի դառնամ ասկէ վերջ ես ալ եւ փոխանակ չնորհքով սալօններու մէջ չկարդացուելիք զուարճալիքներու, պիտի գրեմ թէ կերակուրի լէճեները զգեստին վրայէն ինչպէ՞ս կը հանուին, տաք կաչառուն դարմանը ի՞նչպէս կ'ըլլայ, կապիկները քանի՛ տարի կ'ապրին եւ Մալխարացի գրագէտները տարին քանի՛ յօդուած կրնան թխել, մայասըլին դարտպաուումը՝ սկսեալ Ադամ Եւայէ մինչեւ առ-որ-առչեւ Թարթինթինեան հորթարխը ինչո՛ւ կը բուժուի եւայլն։

Ու, բարոյական գրականութեան մէջ իմ tեպիւս ընելու համար, կը փափոխեմ բարոյականի դաս մը հանել այս տողերէս.

Բարոյական.— Ամէն խելացի մարդու ներսիդին ցուադար մը կը նիրհէ եւ ամէն անբարոյականի հոգիին մէջ՝ բարոյալից մէկը կը ննջէ. —վա՛յ է անկէ երբ արթննան։

ԲԱՐՈՅԱԼԻՑ ՑՕԴՈՒԱԾ.— Այս տարի, Ս. Սարգսի տօնին առթիւ տեղի ունեցած նշանտուքները բաղդատմամբ ուրիշ տարիներու չատ պակաս թիւ մը կը ցուցնեն։

Ամէն բան իր sեզօնը ունի. դդումը, ձմերուկը, Կազանգի յօդուածները, կնիկներու գլխարկները եւ ամուսնութիւնները։

Նորէն սա՛ միջոցին ամէն մարդ զբաղած է կա՛մ կարգուելով եւ կա՛մ հարսնիքի երթալով։

Մարդոց կեանքը ընդհանրապէս երեք վարագոյրով թատերախաղ մըն է, զոր երբեմն Շէքսփիր կը գրէ, երբեմն Մոլիէր, եւ յաճախ երկուքը մէկտեղ կ'աչխատակցին։

Առաջին վարագոյրը՝ ամուրիութիւն։ Երկրորդը՝ Նշանտուք։ Երրորդը՝ ամուսնութիւն։ Ու... վարագոյրը կ'իջնէ։

Ինչպէս որ թատերախաղեր կան, որոնց Գոմէտի-Ֆրանսէզը կը ներկայացուէն, ուրիչներ՝ Վօտվիլը և կամ Գոթագլոնը, նոյնպէս ամուսնութեան թատերախաղերն ալ իրենց կորեւաբարութեանը համեմատ, կը ներկայացուին կա՛մ Թօգաթլեանը, կամ ժամուն որբանը՝ ոտան-խորապակ, և կամ ապչի իրիկուընէ մինչեւ յաջորդ օրուան իրիկունը... վօ՛ւր բաքլասըն։

Թատերախաղ մը երբ երկու տարի անդադար կը ներկայացուի՝ բռնուած կը սեպուի. ամուսնութեան թատերախաղին բռնուած ըլլալն ալ կը հասկցուի, երբ երկու տարիէն երեք կնիկ... «ուլաչ» չըլլան։

Իսկ տանը մնացած պառաւ աղջիկներուն կեանքը... մէկ վարագոյրնոց թատերախաղ մըն է, միշտ խիստ տաղտուկ։

Բայց անոնք որ չեն փափաքիր տանը մնալ, Թուլուր առած, կը ծընրադրեն Ս. Սարգսին առջեւ, իրենց կեանքին մէջ... նոր-տող մը սկսելով, անա՛նկ նոր-տող մը, որուն վերջակէտը մահով կամ ամուսնալուծութեամբ կը դրուի միայն։

Ամէն անգամ որ նոր կարգուողներ տեսնեմ, անմիջապէս կը սկսիմ խորհիլ թէ՝ սա՛ կնիկը ու սա՛ պարոնը զորս կը նշմարեմ, սա՛ օր տարի, քանի՛ տարի, թերեւս ալ քառասուն տարի չարունակ իրարու երես պիտի նային, չարունակ իրարու հետ պիտի խօսին, չարունակ իւղր մահիկ պիտի բնեն, չարունակ մէկ սեղանի վրայ պիտի ճաչեն, չարունակ մէկ բարձի վրայ պիտի քնանան, մէկտեղ պիտի ծերանան, և. ո՜հ, յուսահատութիւն կը կոխէ վրաս։

Կարգուելու միտք ունեցողներուն աչքը վախցնելու համար չէ՛ որ կ'ըսեմ այս, որովհետեւ գիտեմ թէ անոնք ասկէ չէ՛ որ կը վախնան, սակայն, ամէն պարագայի մէջ, մարդ անհասանելի քաջութիւն մը ունենալու է այս տեսակ մեծ հերոսութիւն մը ընելու համար։

Մարդոցմէն մեծ հերոս անուանեցին, բայց, Աստուա՛ծ իմ, ի՛նչ արժէք ունի անոր հերոսութիւնը՝ հերոսութեանը քով այն էրիկ-կնիկներուն, որոնք յիսուն տարի չարունակ իրարու երես նայած ու մէկ անկողնի մէջ ծերացած են։

×

Չեմ գիտեր թէ Ս. Սարգիս ի՛նչ զօրութիւն ունի ամուսնացողներու վրայ, սակայն ապահովաբար ամէն մարդ... qou մը ունի Ս. Սարգիսին նշանուելու և կարգուելու։

Թե՛ց ընթերցողներս բարեհաճին անգամ մը պրպտել իրենց յիչատակները և պիտի տեսնեն որ կամ Ս. Սարգիսին նշանուած են կամ Ս. Սարգիսին կարգուած և կամ... ամուսնալուծուած։

(Նոյն իսկ մեր սիրելի Քասիմը Ս. Սարգիսին կարգուած է և սնցած կիրակի, յունվ. 29ին տօնեց իր ամուսնութեան տասնամեակը. — Աստուած դդամանդեայ յոբելեանին հասցնէ. ամէ՛ն։)

Եւ սակայն, հակառակ Ս. Սարգիսին՝ կարծես ելեկտրական ուժով մը՝ բոլոր ամուսնութիւնները ու նշանտուքները իր չուրջը բոլորելուն, քրոնիկագիրը, որ ուրիշ sեrs չունի, ինքնիրենը sեrs կ'ընէ թէ այս տարի նշանտուքները ուրիշ տարիներէ աւելի պակաս են։

Այս տարի՝ անցեալ տարուընէ պակաս, գալ տարի՝ այս տարուընէ պակաս, և վերջապէս օր պիտի գայ որ... բնա՛ւ նշանտուք տեղի չպիտի ունենայ։

Առենօք մեր նախնիքները պօլ պօլ կը կարգուէին եղեր։

Ո՞վ չուզեր այդպէս ընել։

Սակայն մեր նախնիքներուն առենը մեր մայրիկները գլուխնին Ֆօրօզ կը կապէին եղեր, մինչդեռ հիմա Սոհակ... մէկ գլխարկը երկու ոսկիի կը ծախէ էն քիչը։

Առենօք մեր կնիկները չէին պոռնկչէր Ռէժանին կամ Սիւզան Տէբրէին երթալ, ո՛չ ալ յիսուն ոսկինոց արդուզարդներ հագնիլ։

Առենօք կօչիկներուն դեղինը, կապոյտը կամ մանիչակագոյնը չկար, և մէկ զօռեն տասը տարի կ'ապրէր։

Առենօք մեր հայրիկները դրամ կը չահէին և տասնըհինգ օրը անգամ մը կ'ածիլուէին, մինչդեռ մենք հիմա ոչի՛նչ կը չահինք և ամէն առտու կ'ածիլուինք։

Առենօք ամէն մարդ տասպանակ ուխտի կը քալէր և կ'ամուսնանար, մինչդեռ հիմա ամէն մարդ թիւնէլ, թրամուէյ ու կառք կը նստի և ամուրի կը մնայ։

Օր մը Մեակեան կը պատմէր թէ՝ տանըտէրը տարու եղած ատենը հայրենք կ'ըսէ եղեր իրեն.

—Մօ՛, չո՛ն սուրար, չկարգուի՛ս, չաբաթը երեսն զրուչ կը չահիս կոր։

Մինչդեռ այսօր՝ երբ չաբաթական երեք հարիւր զրուչ ստանող մէկը ողջիկ փնտռելու ելլէ,—վրա՛ն կը խընդանք։

—Պալօ գացի։
—Պալօ գացիր։
—Պալօ գնաց,
—Պալօ գացած էի։
—Պալօ պիտի երթայի...

(Թուաձ խօսակցութիւնը)

Ինչպէս որ, Ութսուն իրիկուններ, եկեղեցիներու ժամկոչները բարեպաշտներու տուները կը պտըտին դուռնէ դուռ, «Եկայք ի սուրբ եկեղեցի»ով զանոնք ժամ հրաւիրելու համար հետեւեալ առաւօտ, նոյնպէս, պարահանդէսներու... լուսարարները աղջի իրիկուընէ փողոցները կը թափառին՝ իրենց եղանակաւոր չեչտերով պոռալով պատուհաններու տակ՝ պարահանդէսի ինքնայատուկ հրաւէր մը։

—Հա՛յեէ՜է՜Է՜ պալօ՜օ՛օ՜ս...։ Մուզիքա՛..., կռամօֆօ՛ն...։

Ու գեղուհիներու սիրտերը կը թփրտան, և երբ գեղուհիի մը սիրտն է թփրտացողը, ա՛լ սատանան անգամ չի կրնար գլուխ ելլել։

Եաքէ երէկ մարդիկը իրենց կեանքին մէջ չատ բաներու կը բաղձան և բաղձանքը փորերնին կը մնային. սակայն երբ կին մը բան մը ուզէ, կարծես Աստուած ալ անոր հետ կ'ըլլայ..., կնամեծարաբար. «Ինչ որ կին ուզէ, Աստուած ալ կ'ուզէ»,— կ'ըսեն արտերէն։

Կինը՝ փետրուար ամսուն սեւ կամ ելակ կ'ուզէ և սեւին ու ելակը կը գտնուին. կինը գալ չաբթուան համար չըլլազգեստ մը կը բաղձայ և վա՛յ այն ամուսնին գլխուն... ու ճակտին, եթէ գալ չաբթու չըլլազգեստ մը չենել չառայ։

Կիներ՝ իրենց ամէն բաղձանքներուն անմիջապէս իրագործուած ըլլալը տեսնելու համար, բաւական է որ բանի.—Մայր պիտի ըլլամ. խօսք մը որ կարող է հրաչքներ գործել ալ։

Տիկինը մայր պիտի ըլլայ և տասը փողոց անդիէն եփուած կերակուրի մը հոտը կարծեր է առնել. օ՛ն, ճա՛մբայ ի գիւտ այդ հոտը տարածող կերակուրին եփուած տունը գտնելու, բան մը որ հրաչալիին բեւեռները գտնելէ աւելի դժուար է։

Տիկինը մայր պիտի ըլլայ և կը բաղձայ Տիկին Շմիթէն կարուած տասը ... մը ունենալ, ինչպէ՞ս հակառակիլ, եթէ հարկ իսկ ըլլայ տանը կարասիները ծախել։

Տիկինը մայր պիտի ըլլայ, և կը բաղձայ զօքանչին գլխուն բան մը իջեցնել. ինչո՞ւ դէմ գալ։

Ու կ'երեւայ թէ այդ չըլլազգեստասէր էակները սկսեր են չարաչար չահագործել իրենց քմայքներուն մեր տուած աւագ կարեւորութիւնը, եթէ չիտակ է ինծի տրուած սա՛ լուրը թէ կարգ մը կիներ՝ զիրենք պարահանդէս տանելու համար իրենց էրիկները համոզելու նպատակով, սկսեր են իրենց սուտ կամ անսուտ յղութիւնը պատրըուակել։

—Ինծի պարահանդէս պիտի տանի՛ս։
—Աստուա՛ծ չընէ։
—Պիտի տանիս կ'ըսեմ կոր։
—Ինչէ՞ն այդ հրամայական չեչտը։
—Որովհետեւ կարծեմ... մայր պիտի ըլլամ։
—Ա՛ս ուրիշ... կ'երթա՛նք, կ'երթանք հոգիս, հոգ մի՛ ըներ։

Միամիտ էրիկ մարդեր, որոնք աչխարհ ծնելէն ի վեր սովոր են չարունակ կլլել իրենց կնիկներուն լոլօները, միչտ հաւատալով հանդերձ թէ՝ իրենք անսեթևեթ գերիվեր արարածներ են։

Ու. ամէն մարդ քուրջ մը կը գըտնէ, մէկը՝ զօքանչին Ֆօրօզը կ'անցընէ գլուխը, միւսը՝ գիչերանոցը pեru կը հագնի, անդինը՝ բողնիքի պուռճուզ մը դնէ, մէկն ալ քիթէն վար լազուտ մը կը կախէ, և...

—Հա՛յեէ՜Է՜Է՜ պա՛լօ՜օ՜օ՜օ՛ս։

×

Ես իմ կարճ խելքովս երկու որոչ մասերու կը բաժնեմ պարահանդէսները.—Ա. ա՛յն պարահանդէսները, ուր խայտառակ մարդիկ կ'երթան միայն և ուր ոչինչ կը պատահի խայտառակ։ Իսկ Բ.՝ ա՛յն պարահանդէսները, ուր չնորհքով մարդիկ կ'երթան լոկ և ուր չատ աւելի մեծ խայտառակութիւններ կը պատահին։

Անպատիւ պարահանդէսները անպատիւ մարդիկ կ'երթան, և ա՛նո՛ ասոր համար հոն անպատիւ բաներ չեն տեսնուիր, որովհետեւ հոն՝ ամէն մարդ վարժուած ըլլալով ամբողջ տարուան մէջ չարունակ անպատուութիւններ ընել, բարեկենդանի առթիւ հոն մը գոնէ դիմակաւորուելու համար, բոլորովին տարբեր մարդ մը կը դառնայ և... պատուաւոր մէկը կը ձեւանայ։

Շատ անգամներ տեսած եմ չօղ պարահանդէսներու մէջ, պիւֆէին մէկ առանձին անկիւնը, պարկեշտ աղջկան մը գլխէ ելլելը. սակայն, երբե՛ք, կ'իմանա՞ք, երբեք չէ՛ պատահած ինծի տեսնել հինգնոց պարահանդէսի մը մէջ՝ ա և է կնոջ մը... գլխէ ելլելը։

Հինգնոց պարահանդէսի մէջ երբեք գայթակղութիւն չըլլար, որովհետեւ ոչ ոք... կը գայթակղի. հոն ո՛չ մէկ աղջիկ իր զավալիին ձեռքը կը սեղմէ և ո՛չ մէկ պարող՝ իր սամային ակռաջէն վար մեղաւոր բաներ կը փսփսայ։

×

...Այն օրէն ի վեր որ երկու օխտ մաքառեան գնելը աւելի սուղ եղած է քան անգամ մը պարահանդէս երթալը, պալօները բաւական ինկած են ազքէ. և թէև չեմ գիտեր թէ մեծապատիւ Պարոյր Բէչեան ի՛նչ կարծիք ունի պարահանդէսներու բարոյականութեան նկատմամբ, սակայն, ըսա իս, անոնք մեծագոյն օժանդակութիւն մը ունին հարսնցու աղջիկներու փեսաներ հայթայթելուն, քանի որ միայն պալօներու մէջ է որ երիտասարդները կրնան հասկնալ այնինչ օրիորդին մէջքին ծռալը, սակըներուն թեւը և կուրծքին լեցունութիւնը կամ... ունայնութիւնը։

Այսօր՝ աղջիկաասներու մեծ մասը պարահանդէսներու մէջ կը կատարուի, ուր, եգական սեռին նազելաչնորհ ներկայացուցիչները քաղաքակրթութեան մէկ ասպարութեան համաձայն ափրիկեան վայրենիներու նման... կիսամերկ են գրեթէ sեfօլթեի պատրուակին տակ։

Ու երբ կը մտածե՛մ որ կարգ մը ծնողքներ յօժարակամ իրենց աղջիկները՝ sեզօլթե կը տանին պարահանդէս, բայց չեն ներեր իմ զառւ—sեզօլթէ յօդուածներուս ընթերցումը, Աստուած վկա՛յ... տէրտէր ըլլալս կուգայ։

×

Քանի որ բարեկենդանի չուրջը կը դառնայ խօսքը, ինչո՞ չիչել այն բարեկենդանային սովորութիւնը զոր՝ առ ի չգոյէ պարահանդէսներու՝ յղացեր են սիրելի Աստաքազարցի բարեկամներ,—ինչպէս պատմեց սիրելի բարեկամս Ցակոբ Հէքիմեան Մանզումէի գրաչարապետը— անցեալ օր՝ Աստաքազարէ վերադարձին, ուր քիչ մնաց պիտի ամուսնանար 500 ոսկի դրամօժիտով օրիորդի մը հետ։

Կ'երեւայ թէ՝ պաշտօն Աստաքազարցիները՝ մենէ օրինակ առնելով՝ սկսեր են իրենց հարսնիքները գիչերային Պալօներով օծել, ուր ներկաները՝ մինչեւ առաւօտ խաղալէ ու ցատկելէ ետք, որ չալայսին հետ փողոց կ'ելլեն, գլուխնին տաքցած ու պատի ժամացոյցի մը ճօճանակին նման երերալով և այսպէս մինչեւ ... կ'առաջնորդուին՝ չիֆթէ Նաղարայով մը, որ կը գեղգեղէ ճախ...ածայն։

Պէզիմ եվեր պիր զաՙլյու վա՛r
Իչինեե քայըը սոլյու վա՛r...։

Ո՜վ յարգելի Աստաքազարցիներ, մի՛ չինիք պարապ տեղ, որովհետեւ վաղը սատա հաւանականաբար մենէ չատեր ալ ճիչդ այս եղանակով դուրս պիտի ելլեն պարահանդէսէն։

ԵՐԳՉՈՒՀԻՆԵՐՈՒՆ ԲԱՑԻԿ ՈՏՔԵՐԸ

Ժամանակէ մը ի վեր, Բերայի թատերաբեմերու վրայ, կարգ մը գեղանի երգչուհիներ կը փորձեն բոպիկ ոտքերով բեմ գալ՝ մինչեւ սրունքներին մերկ, մաչիկի կամ fեյfուօլթի խօլ պարերը խաղալու համար ա՛յդպէս։

Կը թուի թէ՝ բոպիկ ոտքով երգչուհիներու նորոյթը չատ տարածուած է արտասահմանի մէջ, սակայն ցաւալի է որ՝ մենք տակաւին չենք կրնար կոր ըմբռնել կնօջական բոպիկ ոտքի կներու հմայքը, և մենէ չատեր՝ տեսնելով աղուորիկ երգչուհի մը, որ դէպ ի թատերաբեմին լուսաչարը կը յառաջանայ՝ կօչիկները ու վարդագոյն գուլպաները հանելու համար, պզտիկ անհանգստութիւն մը կը զգայ ներսիդին, և ապահովաբար չատ աւելի կը նախընտրէ այդ հմայիչ և ճերմակ սրունքները՝ գուլպային տակ տեսնել միայն։

Վստահ եղէ՛ք որ ձեր ոտքերը չատ գեղեցիկ են և մենք չափազանց աննորմանօրէն երախտապարտ ենք ձեր այն չնորհալի չռայլութեան համար, որով կը բարեհաճիք ձեր սրունքներուն մարթին գոյնն ալ ցուցնել մեզի։

Սակայն, հաւատացէ՛ք, չատ աւելի մեծ չնորհ մը ըրած պիտի ըլլաք չհանելով ձեր գուլպաները և ձեր ոտքերը ցուցնելով միմիայն անոնց, որոնք մոռնալոր փափաքը կը զգան ասոր։

Մենք որչափ ալ անբարոյ ըլլանք. դարձեալ խի՛ստ բարոյալից մարդիկ ենք որով աւելի կը սիրենք ձեր մարմինին հրանալ՝ զգեստով, քան թէ... անզգեստ։

Ու, կ'ուզէ՞ք ապացոյց մը՝ եթէ չէք հաւատար։

Երէկ իրիկուն՝ Թատրոնին դրանը մօտ կեցած էի blagueur բարեկամի մը հետ, երբ դուք բեմ ելաք և ելաք գուլպանիդ հանել։

— Կ'իմանա՞ս կոր, հարցուց բարեկամս լրջօրէն։

— Ի՞նչ բան։

— Ոտքերուն հոտը։

Անպիտա՛նը!

ԹԱՇ-ՏԷԼԷՆԻ ՋՈՒՐԵՐԸ

— Կը զարմանամ քո՛ւ վրադ, ըսաւ սիրելի բարեկամ մը՝ քովս գալով։

— Քու իմ վրաս զարմանալուդ կը զարմանամ, պատասխանեցի։

— Ես ալ՝ իմ զարմանալուս քու զարմանալուդ կը զարմանամ։

— Ես ալ՝ քու զարմանալուդ իմ զարմանալուս զարմանալուդ կը զարմանամ...

— Բաւակա՛ն, հարցուցի՝ նայելով որ այս զարմանքներուն վերջը չպիտի գայ։

— Այնչափ ատեն է բան կը գրես և դեռ Թաշ-Տէլէնի ջուրին դէմ ոչի՛նչ գրեցիր։

— Նախ՝ Թաչ-Տէլէնի ջուրերը ինծի բան մը ըրած չունին և յետոյ... չեմ գործածեր։

— Ե՛ս կը գործածեմ։

— Շատ երջանիկ եմ. ի՞նչ գանգատ ունիս նայինք անոնց դէմ։

— Թաչ-Տէլէնի ջուրին դէմ գանգատ մը չունիմ, այլ այդ ջուրը չինչերու մէջ դնող խանութպաններուն դէմ։

— Ինչպէս։

— Մենք Թաչ-Տէլէնի ջուրը կը կը խմենք, համով ջուր մը խմած ըլլալու համար, մինչդեռ ժամանակէ մը ի վեր ամէն տեսակ դեղի հոտ կայ անոնց մէջ։

— Աւելի՛ աղէկ... խնայողութիւն եղած կ'ըլլայ. թէ՛ ջուր կը խմէք և թէ դեղ։

— Էֆէնտիմ, աս խանութպանները դեղարանի պարապ չիչերը կ'առնեն և առանց բնաւ լուալու՝ անոնց մէջ Թաչ Տէլէնի ջուր կը լեցնեն, որով այդ ջուրը՝ Մըլըէ-Զօրլըօլի պէս կը հոտի կոր։

— Բայց ե՛ս ի՞նչ ընեմ... իմ յանցա՞նքս ինչ է։

— Էֆէնտի՛մ, գրէ՛։

...Գրեցի՛։

Տեսնե՛նք ի՛նչ խեր պիտի ունենայ։

Բերայի կողմերը տէրտէր մը սկսեր է տասը անոր դրամով... Վեց հազարեակ կարդալ

Ոմանք գետնէն դրամ կը գտնեն, ուրիչներ՝ խաչոր դրամօժիտով կնիկ, ոմանք՝ սակեհանք և ուրիչներ՝ ասաւնաւորի նիւթ, այս քահանան ալ... Վեցհազարեակ մը գտեր է։

— Եթէ կ'ուզէք ձեզի համար Վեց հազարեակ մը կարդամ, կ'ըսէ կեր կարգ մը միամիտ կիներու։

— Օ՛ռեք պաղնեմ, տէր պապա, կարդա՛...

— Բայց կարդալու համար, նախ յիսուն արամ ստանալիր չուք պէտք է... այսինքն չորս ֆրանք։

— Աղէ՛կ, աղէ՛կ։

— Հարիւր արամ ալ փէրիի փայ... այսինքն երկու ֆրանք։

— Տէ՛ր պապա, փէրիի փայէն առանայ չուքէն աւելի՛ արժան է։

— Հրամմե՛ր ես, աղջի՛կս, սակայն եթէ փէրիի փայէն ո՛րչափ չատ ըլլալու ըլլայ, ա՛յնչափ աղէկ է։

Խօսքը մէջերնիս, յարգելի Տէր հայրը կ'ըսէ թէ՝ Վեցհազարեակ կարդալը... Աստուածաչունչ կարդալէ և խոստովանանք ընելէ աւելի չահաւոր է եղեր։

Ու, կը պատմէ թէ՝ ինտր յարգելի բժիշկ մը՝ Ղալաթիոյ կամուրջէն մինչեւ տունը սատնեց գլխարկի եկաւ։

Հիւանդանոցի մը բժշկապետը — pas de chantage! — որ նշանաւոր է իր կծծիութեամբ, անցեալ օր Ղալաթիոյ կամուրջէն վրայէն կ'անցնէր... տասպանակ ուխտի, ինչպէս կը վայլէ ամէն կծծի մարդու։

Ցանկարծ, սատանայունչ հով մը կը փչէ՝ դէպ ի ծով տանելով պատկառազդու սbլեnr գլխարկը անոր, որ վարդապետ ի գիտուն և... հարաժաճ ի բժշկութիւն է։

Տօքթորը գլխարկին ետեւէն կը վազէ։

Գլխարկը կը վազէ, տօքթորն ալ կը վազէ, գլխարկը կը գլտորի, տօքթորն ալ կը գլտորի, գլխարկը կը սուրայ, տօքթորն ալ կը սուրայ, մինչեւ որ վերջապէս գլխարկը ծով կ'իյնայ և որովհետեւ տօքթորը չի կրնար գլխարկին ետեւէն ծով իյնալ (հակառակ քաջ լողորդ մը ըլլալուն), կէս ժամու չափ յուսահատօրէն կը նայի գլխարկին ետեւէն, որ ծովուն յատակը իջնելով է որդէն։

Տօքթորը թէև պահ մը կը խորհի կեանքը վտանգի ենթարկելով իր գլխարկին կեանքը ազատել, սակայն ետ կը կենայ ասկէ... հարբուխ չելլելու համար։

Ծովն նետուիմ թէ չնետուիմ, ա՛յս իսկ է խնդիրը

Կը մենախօսէ տօքթորը, և դրասամ տխուր, յուղարկաւորութեան գացող մարդու մը կերպարանքով, հագին յեցուած թախիծներով և սիրտը գերեզման... կ'սկսի գլուխը բաց քալել կամուրջին վրայ, դէպ ի տունը երթալով։

—Տունը ուրիչ գլխարկ մը ունիմ, կը մտածէ, կ'երթամ անիկա կը գնեմ, թէև պէտք է որ կառք մը նստիմ, սակայն, այն ատեն այս չաբթուան պիւտճէս կը խախտի։

Կառապան մը կը մօտենայ սակայն. մարդը տասը զրուչ կ'ուզէ, տօքթորը երեքուկէս զրուչ կուտայ։

—Ես տասնց գլխարկի մարդիկը կառքս չեմ նստեցներ որդեա, կը պատասխանէ մարդը բարկացած։

Շատ մարդիկ զարմանքով կը բաւրեն գլխարկազուրկ տօքթորը, որ չատ կը ցաւի չարժուածով մը՝ սիրելի գլխարկը չկարենալ բռնելուն համար։

—Ինչ ըլլայ, տօքթո՛ր, գլխարկնիդ ի՞նչ եղաւ, կը հարցնեն անոր։

—Խաղդամա՛հ, կը հծծէ բժիշկը՝ հողաձայնածուձիկ ձայնով մը, իր հանգուցեալ գլխարկին քաջին պատաճաւալից յուղարկաւորութեան ծախքերուն վրայ մտածելով միչտ։

Ու ա՛յսպէս, Ղալաթիոյ կամուրջէն մինչեւ իր տունը՝ Բերա, առանց գլխարկի կուգայ մեր յարգելի տօքթորը տասպանակ ուխտի՝ յանուն խնայողութեան, սակայն երկինքէ մը մաղուող թեթեւ անձրեւի մը տակ և գլխուն իբրեւ գլխարկ գործածելով՝ միմիայն իր հովանոցը։

...Խնդրին ամէնէն բարոյալից ու չահեկան կէտն ա՛յն է որ, յարգելի տօքթորը՝ տունին մէջ՝ մէկ սենեակէն միւսը գացած ատենը, ինչպէս նաեւ պատիկած միջոցին, գլխէն պաղ չառնելու համար, սովոր է միչտ պզտիկ գտակ մը գործածել։

ԵՐՈՒԱՆԴ ՕՏԵԱՆ